

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

HET VOORWERP VAN DE VORDERING IN DE GESCHILLEN BETREFFENDE DE SOCIALE ZEKERHEID

Rede uitgesproken door eerste advocaat-generaal W. VANDERMEERSCH op de plechtige openingszitting van het Arbeidshof te Gent op 3 september 1973

De oprichting van de arbeidsgerechten, hun integratie als gewone rechtbanken in de rechterlijke macht, en de door de wetgever gewilde eenmaking van de procedure zijn het mettertijd uit de eisen van het maatschappelijk leven gegroeide gevolg van een lange evolutie van ons rechtssysteem.

Het lijkt evenwel geen twijfel, dat de plotse invoering van de gewone regels van de burgerlijke rechtspleging voor de oplossing van geschillen die voorheen tot de bevoegdheid van administratieve colleges behoorden, de rechtspracticus voor ernstige problemen heeft gesteld.

Daar de procureur-generaal bij het hof van beroep of de advocaat-generaal die hij daarmee belast, krachtens art. 351 Ger.W. tot taak heeft om in de algemene en openbare vergadering bij het begin van het gerechtelijk jaar een rede te houden over een bij die gelegenheid passend onderwerp en aan te geven hoe binnen het rechtsgebied recht is gesproken, moge ik uw aandacht vragen voor enkele problemen in verband met de beslechting van sociale geschillen, problemen die onze aandacht tijdens het verlopen gerechtelijk jaar hebben gaande gehouden.

1. Ontstaan en geëvolueerd met de wetgeving waarvan zij de juiste en rechtvaardige toepassing moesten waarborgen, maakten de klachten- en beroepscommissies deel uit van een rechtssysteem waarin de uitvoerende macht, belast met de toepassing van de wet, rechtstreeks toegang had tot en vertegenwoordigd was in de colleges die de geschillen moesten oplossen waartoe die toepassing aanleiding kon geven.

Het was niet zó gemakkelijk de grens te trekken tussen het rechterlijke en het administratieve, en men

heeft meer dan eens de overwegende invloed aangeklaagd die vertegenwoordigers van de uitvoerende macht uitoefenden¹ ondanks het feit dat de commissies, oorspronkelijk als zuiver administratieve organen opgericht, gaandeweg meer onafhankelijkheid hadden verworven².

Deze evolutie is o.m. te danken aan de opbouwende voogdij van de Raad van State die op het gebied van de motivering van de beslissing, de eerbiediging van de rechten van de verdediging en de omschrijving van het geding, de waarborgen van de jurisdictionele functie in stand heeft willen houden.

2. De commissies hadden evenwel elk afzonderlijke, aan de eigen kenmerken van de materie aangepaste procedureregels³.

Hoewel de privaatrechtelijke betwistingen in verband met de arbeidsovereenkomsten en de desbetreffende gebiedende voorschriften enerzijds, en de tussen particulieren en publiekrechtelijke instellingen aangaande sociale zekerheidsrechten gerezen geschillen anderzijds, van een betrekkelijke eenheid van het

¹ G. POTVIN, "A propos des projets de réforme du contentieux social", *J.T.*, 1959, 486; J. STEYAERT, "Betwisting inzake de rust- en overlevingspensioenen van werklieden", *R.W.*, 1955-56, 1711; M. DIDERICH, "Le contentieux de la sécurité sociale", *T.Soc.R.*, 1953, 186; A.D., "De administratieve rechtsmachten inzake werkloosheid", *R.W.*, 1952-53, 918.

² H. LENAERTS, *Sociaal procesrecht*, p. 65.

³ A. CORDY, "De rechtscollages voor sociale zekerheids-geschillen en de rechterlijke hervorming", *Belg. Tijds. Soc. Zek.*, 1965, 605; J. MATTHIJS, "Het Arbeidshof en een paar problemen van rechtsbedeling", *R.W.*, 1971-72, 889-890.

sociaal recht getuigen⁴, zoals reeds blijkt uit de loutere vaststelling, dat ze zo nauw in elkaar gestrengeld zijn dat de oplossing van bepaalde problemen in het arbeidsrecht ondenkbaar is zonder inachtneming van diverse problemen van het sociaal zekerheidsrecht en omgekeerd, was tot de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek de berechting van de geschillen zeer uiteenlopend geregeld.

Werkrechtshraden, rechtbanken van eerste aanleg, rechtbanken van koophandel, vrederechters en administratieve commissies waren elk voor zijn deel bevoegd⁵, en van de betrekkelijke eenheid van het sociaal recht viel er bij de beslechting van de geschillen weinig te bespeuren.

3. Zelfs de administratieve colleges, bijzonder ingesteld voor de geschillen waartoe de eigenlijke wetgeving inzake sociale zekerheid aanleiding kon geven, waren ten aanzien van de particulieren slechts bevoegd wat de sociale voorzieningen betreft, d.w.z. inzake de rechten waarop zij aanspraak konden maken, terwijl de geschillen over hun verplichtingen tegenover de sociale openbare diensten, o.m. de bijdrageverplichting, steeds tot de bevoegdheid van gewone gerechten behoorde⁶.

De verwarring bereikte het toppunt door het feit dat de oorspronkelijke beslissing soms werd beschouwd als een soort rechterlijke beslissing in eerste aanleg – wat zij hoegenaamd niet was⁷ – en anderzijds de klachtencommissies en andere administratieve colleges veelal gezien werden als administratieve organismen die in graad van hoger beroep, of in derde instantie, over de aanspraken van de gerechtigden beslisten, en hun beslissing in de plaats kwam van de

oorspronkelijke administratieve beslissing⁸.

4. Nu de arbeidsgerechten onder meer de taak van deze colleges hebben overgenomen, rijst de vraag of deze overdracht aan de rechterlijke macht van de bevoegdheid om geschillen betreffende de toepassing van de wetgeving inzake sociale voorzieningen te beslechten, welke bevoegdheid haar tot dan toe ontzegd was en aan de uitvoerende macht opgedragen was⁹, geen wijziging heeft aangebracht die verder strekt dan de loutere toepassing van andere procedureregels en het overbodig maken van elke betwisting nopens het karakter van het sociaal zekerheidsrecht (burgerlijk, politiek en administratief recht¹⁰).

Er bestaat immers een wezenlijk verschil tussen het administratief proces en de burgerlijke procedure. In het eerste was de rechter verplicht de integrale toepassing van de wet te verzekeren, en had de rechtspleging wegens de ongelijkheid der partijen een inquisitoriaal karakter¹¹. In de burgerlijke procedure blijft de leiding van het geding door de partijen een postulaat van ons gerechtelijk recht¹².

5. Meteen rijst de vraag, of bij de behandeling van een sociaal zekerheidsgeschil de regels van de burgerlijke procedure zoals zij neergelegd is in het Gerechtelijk Wetboek, wel verenigbaar zijn met de aard van politiek recht, die volgens de meest gangbare mening

⁴ F. HEBETTE, "De hervorming van de arbeidsgerechten", *Arbeidsblad*, 1954, 132; C. DEGUELLE, "Droits sociaux et juridictions du travail", *Rev. B. Séc. Soc.*, 1956, 138-139; P. BRASSEUR, "Juridictions du travail. L'embarras du choix", *T. Soc. R.*, 1956, 251; "Enquête sur la création des juridictions du travail", *J.T.*, 1956, 437; H. LENAERTS, *De burgerlijke, politieke en administratieve rechten in de bevoegdheidsregeling naar Belgisch recht*, Antwerpen, 1957, 80; G. POTVIN, "A propos des projets de réforme du contentieux social", *J.T.*, 1959, 486; B. DUBOIS en E. CLAEYS-LEBOUCQ, "De hervorming van de arbeidsgerechten in België", *T. Soc. R.*, 1969, 159.

⁵ Inzake arbeidsgeschillen waren b.v. niet de werkrechtshraden, maar de rechtbanken van eerste aanleg of de rechtbanken van koophandel bevoegd wanneer de werknemer een persoon was die als afgevaardigd beheerder, zaakvoerder, bestuurder of onder een soortgelijke titel de leiding had van het dagelijks bestuur van een onderneming, of wanneer hij een technische bedrijfsleider, handelsleider, ingenieur, scheikundige of actuaaris was (art. 4, laatste lid, Wet van 9 juli 1926).

⁶ H. LENAERTS, *Sociaal procesrecht*, nr. 35.

⁷ F. HEBETTE, "De hervorming van de arbeidsgerechten", *Arbeidsblad*, 1954, 122; J. STEYAERT, "Betwisting inzake de rust- en overlevingspensioenen van werklieden", *R.W.*, 1955-56, 1711.

⁸ Dat was o.m. te wijten aan het feit dat de oorspronkelijke administratieve beslissing veelal de vorm aannam van een vonnis met 'overwegingen' en een beschikkend gedeelte, en de wet zelf voor het betwisten ervan gewag maakte van 'beroep instellen' en van 'beroepscommissies'. Zie ook S. ORBIE, "De rechtscollages inzake rust- en overlevingspensioenen", *T. Best.*, 1957, 183.

⁹ Men beweerde, dat het recht op sociale voorzieningen geen burgerlijk recht was, zodat de geschillen waartoe zij aanleiding konden geven aan het oordeel van de rechtbanken konden onttrokken worden (artt. 92 en 93 Grondwet).

¹⁰ Zie: M. LECLERCQ, "Le Pouvoir judiciaire", *B.J.*, 1889, 1265; P. WIGNY, "A propos de l'arrêt de la Cour de cassation du 21 décembre 1956", *J.T.*, 1957, 362 e.v.; A. MAST, "Les fondements constitutionnels de la juridiction administrative", *Rec. J. Dr. Adm.*, 1956, 81; A. MAST, "La nature du droit à la pension", *J.T.*, 1957, 330; W. GANSHOF VAN DER MEERSCH, "Existe-t-il des droits administratifs et sociaux distincts des droits politiques et dépourvus de garanties constitutionnelles?", *J.T.*, 1957, 57; J. PETIT, "De gerechtelijke hervorming in de arbeidsgerechten", *Arbeidsblad*, 1965, 775 en 808, voetnoot 21; R. ELST, "Zijn de rechten voortvloeiend uit de wetgeving en reglementering tegen ziekte en invaliditeit van burgerlijke dan wel van politieke aard?", *R.W.*, 1961-62, 921; H. LENAERTS, "Het sociaal recht tegenover het publiek en het privaatrecht", *R.W.*, 1961-62, 2281; H. LENAERTS, "Over burgerlijke en politieke rechten", *R.W.*, 1958-59, 195; R. SENELLE, "De betekenis van de Raad van State – afdeling geschillen van bestuur – voor de ontwikkeling van het grondwettelijk en het administratief recht in België", *R.W.*, 1961-62, 2406; F. DE VISSCHERE, "Het burgerlijk geschil en de bevoegdheid van de administratieve rechter", *T. Best.*, 1953, 165.

¹¹ Zie B. DUBOIS en E. CLAEYS-LEBOUCQ, "De hervorming van de arbeidsgerechten in België", *T. Soc. R.*, 1969, 159-160; H. LENAERTS, *Sociaal procesrecht*, 1968, 77.

¹² CH. VAN REEPINGHEN, *Verslag over de gerechtelijke hervorming*, Brussel, 1964, I, 266.

de sociale voorzieningen kenmerkt. Meer bepaald : moet de rechter die kennis neemt van het beroep tegen een administratieve beslissing, deze in haar geheel controleren, en moet zijn controle leiden tot de integrale toepassing op het concrete geval van de wetgeving ter zake, die meestal de kenmerken van openbare orde, minstens van dwingend recht vertoont, of blijft de macht van de rechter beperkt tot *het voorwerp van de vordering*?

Volgens de regels van het Gerechtelijk Wetboek kan de rechter immers enkel kennis nemen van de vorderingen die voor hem zijn gebracht, m.a.w. hij mag slechts uitspraak doen over de geschilpunten waaromtrent zijn beslissing wordt gevraagd, en het is hem zelfs niet toegelaten buiten de perken van de aldus omschreven vordering te treden, noch ambtshalve de grondslag te wijzigen waarop de vordering steunt. Het behoort enkel aan de partijen het voorwerp van de vordering te bepalen, te beperken, uit te breiden of te wijzigen¹³.

Ook het Hof van Cassatie is gebonden door de cassatiemiddelen in privaatrechtelijke zaken. Het mag slechts uitspraak doen over de middelen die door de eiser tot cassatie aangevoerd worden, en kan niet verder gaan¹⁴.

Onderzoeken we even het begrip 'voorwerp van de vordering'.

Bij elke vordering die aan het oordeel van de rechtbank is onderworpen onderscheidt men het voorwerp, de oorzaak en de middelen.

Het voorwerp is wat geëist wordt, het precieze geschilpunt waarover de rechter uitspraak moet doen, zoals de erkenning van een recht of de toekenning van een vergoeding. De oorzaak is de grond waarop de vordering steunt. De middelen zijn de feitelijke en juridische elementen die de oorzaak van de vordering schragen¹⁵.

Een voorbeeld kan dit duidelijk maken. Overeenkomstig art. 579 Ger. W. kan de door een arbeidsongeval getroffenene een vordering voor de arbeidsrechtbank instellen. Meestal is het voorwerp van de vordering de toekenning van een bepaalde vergoeding. De oorzaak is de aansprakelijkheid van de werkgever of van de verzekeraar. De middelen zijn juridisch de wetsbepalingen betreffende de vergoeding van de schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, en fei-

telijk de plaats, de tijd en de omstandigheden van het ongeval.

De rechter mag ambtshalve noch het voorwerp, noch de oorzaak wijzigen ; de middelen in feite moeten door de eiser bewezen worden en mogen evenmin ambtshalve door de rechter opgeworpen worden ; een middel in rechte integendeel is een bewering die steunt op een argumentatie welke afgeleid wordt uit een rechtsregel : het mag ambtshalve opgeworpen worden door de rechter van het geschil en moet niet bewezen worden.

6. De op het eerste gezicht bestaande antinomie tussen de burgerlijke rechtsplegingsnormen en de *administratieve rechtshandeling met individuele inhoud*¹⁶, waarbij een politiek recht betrokken is, lijkt mij toch niet zo scherp, dat een volstreekte onverenigbaarheid hiervan het gevolg zou kunnen zijn. Het relatief karakter ervan schuilt wellicht in het feit dat, terwijl toch de met een openbare dienst belaste instelling voor de goede werking ervan moet zorgen en verondersteld wordt de integrale toepassing van de wet te waarborgen – hetgeen 'le privilège du préalable' uitmaakt¹⁷ –, daarentegen de andere partij – de particulier die aanspraak maakt op een prestatie van de sociale zekerheid – slechts de erkenning van zijn eigen persoonlijk recht nastreeft. Hij kan ook van dit recht geheel of gedeeltelijk *afstand doen* en de toepassing van de wet in zijn voordeel niet of slechts gedeeltelijk aanvragen¹⁸.

Alles goed overwogen zou het hier dus veeleer om een schijntegenstelling gaan.

7. Er mag inderdaad niet uit het oog verloren worden, dat de door de rechtbank verrichte rechtshandeling – al gaat het om een geschil tussen overheid en particulier nopens een zogenaamd politiek recht – uiteraard een specifieke beslissing blijft, waarvan de gevolgen niet verder reiken dan het geschil waarover uitspraak wordt gedaan¹⁹. Deze beslissing is geen *administratieve*, maar een *jurisdictionele handeling*, waarbij het de rechter niet toegelaten is in de plaats van de administratieve overheid te treden, wat een miskennis van de scheiding tussen de uitvoerende en de rechterlijke macht zou uitmaken²⁰.

En nochtans heeft een bijna reeds drie jaar lange werking van de arbeidsgerechten nog niet alle sporen van de vroegere, soms zeer uiteenlopende administra-

¹³ Cass., 13 april 1972, *Arr. Cass.*, 1972, 758.

¹⁴ J.H. HERBOTS, "Recht, feit en cassatiemiddel", *T.P.R.*, 1971, 604. Als voorbeeld van doorgedreven toepassing van dit principe, kan worden verwezen naar een tot nu toe niet gepubliceerd arrest van het Hof van Cassatie van 13 juni 1973 in de zaak Koninklijk Gesticht van Mesen t/ Seys Marié, waarbij een vordering tot cassatie wegens onbevoegdheid verworpen werd, omdat de in het middel aangevoerde redenen niet gegrond waren, hoewel er andere, niet in het middel opgeworpen middelen voorhanden waren die tot de onbevoegdheid van de rechter hadden moeten doen besluiten.

¹⁵ J.H. HERBOTS, *t.a.p.*

¹⁶ A. VRANCKX, *Adm. Lex.*, Tw. *Administratieve rechtshandelingen*, nr. 159.

¹⁷ J. RIVERO, *Précis de droit administratif*, Parijs, 1965, nr. 98 ; A. VRANCKX, *Adm. Lexicon*, Tw. *Administratieve rechtshandelingen*, nr. 57 ; A. MAST, *Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*, 4e uitg., p. 6.

¹⁸ H. LENAERTS, "Proceskostenregeling voor de arbeidsgerechten", *Arbeidsblad*, 1966, 963.

¹⁹ Art. 6 Ger. W.

²⁰ Zie : A. MAST, *Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*, 4e uitg., pp. 371-383 ; A. VRANCKX, *Adm. Lex.*, Tw. *Administratieve rechtshandelingen*, nrs. 25-28 ; J. DE SOTO, "La notion de juridiction", *Dall.*, Chron., 1956, 46.

tieve praktijken uitgewist, en moet vastgesteld worden, dat er soms nog aarzelingen zijn betreffende de omvang van het beslissingsrecht van de rechtbank wanneer de vordering de toepassing van een wetsbepaling van openbare orde beoogt, en dat deze vordering door sommigen nog beschouwd wordt als een soort hoger beroep dat het beslissingsrecht van de administratieve overheid overdraagt aan de gerechtelijke instantie.

8. Wij hebben zoëven opgemerkt, dat de rechter enkel kennis mag nemen van de vorderingen die voor hem zijn gebracht, en dat hij slechts mag uitspraak doen over de geschilpunten waaromtrent zijn beslissing wordt aangevraagd.

Het thans opgeheven artikel 480, 3°, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging voorzag in de mogelijkheid van herroeping van het gewijsde wanneer uitspraak was gedaan over niet gevorderde zaken. Het principe wordt overgenomen door art. 1138 Ger. W., dat weliswaar herroeping van het gewijsde uitsluit, maar cassatieberoep mogelijk maakt als uitspraak is gedaan over niet gevorderde zaken of meer werd toegekend dan geëist werd.

Het Hof van Cassatie heeft inmiddels beslist, dat het om een principiële rechtsregel gaat, zodat de continuïteit ervan door het Gerechtelijk Wetboek verzekerd is²¹.

Is dat algemeen aanvaard rechtsbeginsel ook toepasselijk wanneer 'de niet gevorderde zaken' de openbare orde raken?

9. Alvorens daarop nader in te gaan, zou duidelijk moeten gesteld worden wat onder 'openbare orde' dient verstaan te worden.

Het is onbegonnen werk dit begrip hier in extenso te willen toelichten, want er bestaat geen wettelijke definitie van en de auteurs zijn het erover eens dat het onmogelijk is er een te geven²².

In de conclusie voor het cassatiearrest van 12 mei 1922 schreef procureur-generaal TERLINDEN, dat de 'openbare orde' iets is dat men beter aanvoelt dan definieert²³.

In het Burgerlijk Wetboek maken enkele artikelen gewag van de openbare orde, zonder er evenwel een juiste bepaling van te geven: art. 6 bepaalt, dat aan de wetten die de openbare orde betreffen, door bijzondere overeenkomsten geen afbreuk kan worden gedaan, en art. 1133 stelt, dat de oorzaak ongeoorloofd is, wanneer zij strijdig is met de openbare orde.

Het Gerechtelijk Wetboek geeft het openbaar ministerie het recht om ook in burgerlijke zaken ambtshalve op te treden telkens als de openbare orde zijn tussenkomst vergt²⁴, maar het geeft ook geen definitie.

²¹ Cass., 15 januari 1970, *Arr. Cass.*, 1970, 432; Cass., 13 januari 1972, *Arr. Cass.*, 1972, 473.

²² H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil*, I, nr. 91 e.v.

²³ Cass., 12 mei 1922, *Pas.*, 1922, I, 295.

²⁴ Art. 138, 2°, Ger. W.

10. Zo het al onmogelijk is een juiste definitie te geven, kan toch bepaald worden wat soms verkeerdelijk met openbare orde wordt verward, te weten het begrip 'dwingende rechtsregel'. Vele wetten bevatten de bewoordingen 'op straffe van nietigheid'. Deze bepaling is meestal van imperatieve orde en niet noodzakelijk van openbare orde, en de nietigheid moet bijgevolg niet ambtshalve door de rechter opgeworpen worden²⁵, tenzij de wet het uitdrukkelijk voorschrijft²⁶.

Het onderscheid is soms zeer delicaat, en uit te maken welke bepalingen van het sociale recht de openbare orde raken en welke slechts dwingende rechtsregels zijn, zou op zichzelf een hele studie vergen.

Het begrip 'openbare orde' dat ingevolge art. 138, 2°, Ger. W., aan het openbaar ministerie toestaat ambtshalve op te treden in burgerlijke zaken, is ongetwijfeld enger dan dat van art. 6 B.W. Het onderstelt dat de gemeenschap bedreigd wordt door een toestand die moet verholpen worden²⁷, al is het ook niet volledig gelijk te stellen met het algemeen belang²⁸.

11. De steeds voortschrijdende evolutie van het sociaal leven heeft meteen voor het sociaal recht een ruimere aandacht van de rechtsleer en de rechtspraak opgeëist. Aldus worden sommige sociale rechten die aan de werknemers een bijzondere bescherming verlenen geacht van openbare orde te zijn²⁹ en het Hof van Cassatie heeft in verscheidene arresten gezegd, dat de arbeidsongevallenwetgeving de openbare orde raakt, onder meer inzake het toepassingsgebied, de vaststelling van de schade, het wettelijk forfaitair stelsel en de vervaltermijn voor het indienen van de aanvraag tot herziening³⁰.

12. Gesteld nu dat geen der partijen gewag maakt van een regel van openbare orde, moeten de arbeidsgerechten dan ambtshalve het middel opwerpen?

Allereerst zij opgemerkt, dat het merendeel der administratieve beslissingen inzake sociale zekerheid niet bestreden wordt, en dat eveneens tegen het merendeel van de door de arbeidsrechtbanken in deze materie gewezen vonnissen geen hoger beroep wordt ingesteld. Al deze beslissingen of vonnissen zullen dus

²⁵ H. DE PAGE, *a. w.*, I, nr. 91bis - B. Zie ook de belangwekkende noot van G. BAETEMAN, "Les effets des dispositions légales impératives protégeant les intérêts privés", na Cass., 6 december 1956 (*Pas.*, 1957, I, 361) in *R.C.J.B.*, 1960, 158.

²⁶ B.v. art. 862, § 2, Ger. W.

²⁷ Cass., 22 maart 1923, *Pas.*, 1923, I, 243; Cass., 29 november 1972, *J.T.T.*, 1973, 106. Zie R. DEKKERS, *Handboek van het burgerlijk recht*, I, nr. 23.

²⁸ Zie de commentaar van art. 138 Ger. W. in het verslag van senator DE BAECK, *Parl. Besch.*, Senaat, 1964-65, nr. 170 pp. 50-51.

²⁹ H. DE PAGE, I, nr. 91bis - B.

³⁰ Cass., 14 mei 1964, *Pas.*, 1964, I, 980; Cass., 17 november 1955, *Pas.*, 1956, I, 252; Cass., 21 oktober 1966, *R.W.*, 1966-67, 1572; Cass., 19 april 1968, *Pas.*, 1968, I, 985.

niet worden vernietigd of gewijzigd, ondanks het feit dat bepalingen van openbare orde er mogelijk in werden miskend.

Indien nu de rechtzoekende toch het initiatief neemt om tegen een administratieve beslissing op te komen of van een vonnis van de arbeidsrechtbank in hoger beroep te komen, dan is zijn doel vanzelfsprekend niet zijn toestand door het te wijzen vonnis of arrest te doen verzwaren. De eiser c.q. de appellant wordt niet geacht de zuivere en integrale toepassing van heel de wet na te streven (bekomen noch min noch meer dan dat waarop de wet recht geeft), doch slechts te handelen in zijn eigen belang en de erkenning van een subjectief recht na te streven.

Van rechtszekerheid zou er geen sprake meer zijn, indien de partij die een rechtsvordering voor de rechtbank of het hof aanhangig maakt, of er zich tegen verweert, kan verrast worden door middelen die de rechter ambtshalve zou aanvoeren.

De rechter die over de vordering uitspraak doet mag dan ook de toestand van de eiser niet verzwaren, al mag hij wel ambtshalve andere *redenen* in de plaats stellen van die welke door de partijen zijn aangevoerd, voor zover hij steunt op regelmatig aan zijn beoordeling onderworpen feiten en aldus noch het voorwerp, noch de oorzaak van de vordering wijzigt³¹.

Deze regel is in burgerlijke zaken van toepassing zelfs indien de wetsbepalingen die de grondslag van de vervangen oorzaak vormen, de openbare orde raken³². Onder 'burgerlijke zaken' dienen verstaan te worden alle zaken die geen strafzaken zijn, te weten de eigenlijke burgerlijke zaken, de handelszaken en de sociale zaken, dus ook de geschillen betreffende de sociale zekerheid³³.

13. Het wil mij dan ook voorkomen, dat men bezwaarlijk kan instemmen met een vonnis waarbij de rechter ambtshalve een administratieve beslissing nietig verklaart omdat het betrokken bestuur bij het onderzoek van de aanvraag gebruik heeft gemaakt van een stuk opgesteld in strijd met de wetgeving nopens het gebruik der talen in bestuurszaken, terwijl de sociaal verzekerde dit bij de behandeling van zijn vordering niet had opgeworpen, en de geldigheid van de administratieve beslissing niet betwistte³⁴.

In hetzelfde verband meen ik dat de hierboven uiteengezette principes miskend worden door de rechter die stelt, dat de arbeidsrechtbank bevoegd is om, wanneer hij een vergissing of een verkeerde toepassing van de sociale wet constateert – ongeacht of ze de rechtzoekende tot voordeel of tot nadeel strekt –, de administratieve beslissing in haar geheel te onder-

zoeken en zelfs te wijzigen, buiten het door de partijen gevorderde³⁵.

14. In hoger beroep dient evenzo rekening te worden gehouden met het adagium 'tantum devolutum, quantum appellatum'³⁶, waaraan art. 1068 Ger. W. geen afbreuk doet³⁷.

Bij ontstentenis van incidenteel beroep van de geïntimeerde kan de toestand van de appellant niet verzwaaard worden, onverschillig of de aan de eerste rechter voorgelegde zaak al dan niet de openbare orde raakt. Zowel het Hof van Cassatie³⁸, als de Raad van State³⁹ hebben dit duidelijk gesteld.

Anderzijds mag de rechter in hoger beroep ook niet meer toekennen dan wat hem is gevraagd⁴⁰.

15. Uit het vorenstaande volgt een dubbele conclusie :

1) Al raken de sociale wetten de *openbare orde*, de rechter mag geen uitspraak doen buiten de grenzen van het 'gerechtelijk contract' ;

2) Het algemeen rechtsprincipe van verbod uitspraak te doen over niet gevorderde zaken, dus het verbod *ultra petita* te beslissen, blijft onaangetast⁴¹.

In eerste aanleg is het beoordelingsrecht van de rechter beperkt tot de onderdelen van de administratieve beslissing die aangevochten worden, en in hoger beroep heeft het rechtsmiddel slechts uitwerking ten aanzien van de beschikkingen van het eerste vonnis waarvan de hervorming wordt gevraagd.

Deze aldus zeer duidelijk gestelde regels zijn evenwel niet steeds zo gemakkelijk in de praktijk toe te passen, enerzijds wegens de eigen aard van de bestreden administratieve beslissing, anderzijds wegens de veelvuldig voorkomende onnauwkeurigheid van de inleidende akte waarbij de 'vordering' wordt ingesteld.

16. Het is de taak van de uitvoerende macht de omvang en de voorwaarden van het recht op werkloosheidsuitkeringen vast te leggen binnen de perken van de door de wetgever gegeven opdracht.

Het behoort aan de directeur van het gewestelijk bureau voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid in

³⁵ Arbh. Gent, 25 januari 1973, A.R., 72/210, in de zaak R.V.A. t/ Eeckman (onuitgegeven).

³⁶ Cass., 24 november 1972, R.W., 1972-73, 1761.

³⁷ CH. VAN REEPINGHEN, *Verslag over de gerechtelijke hervorming*, I, 422.

³⁸ Cass., 13 oktober 1966, Pas., 1967, I, 201.

³⁹ Zie de volgende arresten van de Raad van State : 1 april 1965, *Rec. J. Dr. Adm.*, 1965, 94, met advies van auditeur DUMONT ; 13 oktober 1966, nr. 12.017 in de zaak Leonard t/ Nationale Kas ; 11 mei 1967, nr. 12.382 in de zaak Nationale Kas t/ Driege ; 6 januari 1966, nr. 11.587 in de zaak Schijns ; 3 juni 1967, nr. 11.285 in de zaak Dutoy.

⁴⁰ Cass., 26 mei 1971, *Arr. Cass.*, 1971, 958.

⁴¹ *Propos sur le texte de la loi et les principes généraux du droit*, openingsrede van procureur-generaal GANSHOF VAN DER MEERSCH op de plechtige zitting van het Hof van Cassatie op 1 september 1970, p. 85 ; Cass., 15 januari 1970, Pas., 1970, I, 403 ; Cass., 26 mei 1971, Pas., 1971, I, 885 ; Cass., 13 januari 1972, Pas., 1972, I, 472 ; Cass., 27 januari 1972, Pas., 1972, I, 510.

³¹ Cass., 7 maart 1968, Pas., 1968, I, 899.

³² Cass., 13 april 1972, *Arr. Cass.*, 1972, 758.

³³ CH. VAN REEPINGHEN, *Verslag over de gerechtelijke hervorming*, I, 144.

³⁴ Anders : Arbrb. Charleroi, 15 juni 1972, *J.T.T.*, 1973, 61.

elk geval te beslissen over de toekenning of ontzegging van het recht op werkloosheidsuitkeringen. Zijn beslissing is duidelijk een administratieve daad en niet een jurisdictionele handeling, zoals soms wordt beweerd⁴².

17. De beslechting van geschillen die tussen de administratie en de particulier konden ontstaan naar aanleiding van de beslissingen van de gewestelijke directeur was vóór de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek in eerste aanleg opgedragen aan de klachtencommissies en in hoger beroep aan de beroepscommissies, ingesteld als organismen van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.

Aanvankelijk was er betwisting nopens het karakter van deze commissies. De Raad van State en de rechtsleer erkenden hun hoedanigheid van volwaardige rechtsprekende colleges⁴³. Maar bij arrest van 21 december 1956 besliste het Hof van Cassatie, dat de wetgever aan de Regent niet de macht had verleend om commissies met eigenlijke rechtsprekende bevoegdheid op te richten; aan de beslissingen van bedoelde commissies kon derhalve geen gezag van gewijsde toegekend worden⁴⁴.

Aan de betwisting werd een einde gemaakt door de interpretatieve Wet van 14 maart 1960, waarbij uitdrukkelijk verklaard wordt, dat de klachtencommissies en de commissies van beroep, ingesteld bij Besluit van de Regent van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid, sedert hun instelling bevoegd zijn tot eigenlijke rechtspraak, en dat aan hun beslissingen het gezag van gewijsde verbonden is.

18. Werd hierdoor een einde gemaakt aan alle betwistingen betreffende hun bevoegdheid?

Men heeft aangenomen, dat zij bevoegd waren de gegrondheid van de beslissingen van de directeur van het gewestelijk bureau van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening te onderzoeken, en dat zij die beslissingen konden goedkeuren, wijzigen of vernietigen⁴⁵.

De rechtspleging, zo werd beweerd, was uiteraard inquisitoir en de 'rechter' had tot taak te onderzoeken en te bepalen wat krachtens de wet verschuldigd was.

⁴² Zie: A.D., "De administratieve rechtsmachten inzake werkloosheid", *R.W.*, 1952-53, 915 e.v.

⁴³ P. WIGNY, *Droit administratif*, nr. 475; Nov., *Droit social*, II, nr. 405; A. MAST, "Les fondements constitutionnels de la juridiction administrative", *Rec. J. Dr. Adm.*, 1956, 93; J. STASSEN, "Esquisse d'une étude des Commissions administratives dans le Contentieux administratif belge", *Rec. J. Dr. Adm.*, 1952, 3. Zie ook de rechtsleer, geciteerd in de memorie van toelichting bij het ontwerp van wet tot interpretatie en aanvulling van art. 7 van de Besl. W. van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders en tot wijziging van de Wet van 7 januari 1958 betreffende de Fondsen voor Bestaanszekerheid (*Parl. Besch., Kamer*, 1958-59, nr. 291-1). Zie verder R.v.St., 7 juni 1957, *Pas.*, 1958, IV, 100.

⁴⁴ Cass., 21 december 1956, *Pas.*, 1957, I, 430.

⁴⁵ B. DUBOIS en F. CLAEYS-LEBOUCQ, "De hervorming van de arbeidsgerechten in België", *T. Soc. R.*, 1969, 156.

Het voorwerp van het geschil was er derhalve niet beperkt door de omschrijving die de partijen eraan gegeven hadden, zoals dat het geval zou geweest zijn voor de burgerlijke rechter⁴⁶.

De Raad van State heeft evenwel verklaard, dat de commissie van beroep geen voogdij mocht uitoefenen over de klachtencommissie of over de directeur van het gewestelijk bureau, noch over niet betwiste punten aan die commissie bevelen mocht geven op grond dat de directeur van het gewestelijk bureau over die punten uitspraak had moeten doen en het niet gedaan had⁴⁷.

De Raad van State heeft eveneens beslist, dat de administratieve rechter, behoudens andersluidende bepaling, gebonden was door het adagium 'tantum devolutum, quantum appellatum'⁴⁸.

19. In zijn advies vóór het arrest nr. 10399 van 28 januari 1964 dat in voornoemde zin besliste, had professor LENAERTS – alsdan substituut-auditeur-generaal – vooropgesteld, dat er een fundamenteel verschil bestaat tussen het administratief en het burgerlijk geschil.

In het administratief geschil is de overheid gehouden door het gelijkheidsbeginsel en moet de administratieve rechter ervoor waken dat de openbare dienst werkt volgens de door de wet bepaalde voorwaarden. Het voorwerp van het geschil zou niet bepaald worden door de middelen die de partijen doen gelden, maar door de beslissing over de wettigheid waarvan betwisting bestaat. Terwijl de burgerlijke rechter in het burgerlijk geschil slechts kan beslissen binnen de door de partijen gestelde perken, is het in het administratieve geschil principieel anders ingevolge de eigen aard ervan.

De Raad van State heeft dit advies niet gevolgd.

20. Het hoeft geen verder betoog dat, nu de beslechting van de geschillen inzake werkloosheid aan de arbeidsgerechten is opgedragen, deze organen van de rechterlijke macht geen voogdijmacht kunnen uitoefenen ten overstaan van de directeur van het gewestelijk bureau van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Hun bevoegdheid is beperkt tot het eigenlijke voorwerp van de vordering. Ook hier geldt het postulaat van het Gerechtelijk Wetboek, dat de partijen het geding leiden⁴⁹.

Een voorbeeld kan dit duidelijk maken.

Bij toepassing van de artikelen 118 en 130 van het K.B. van 20 december 1963 betreffende de arbeidsvoorziening en werkloosheid, had de directeur van een gewestelijk bureau van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening een persoon van de werkloosheids-

⁴⁶ DUBOIS en CLAEYS-LEBOUCQ, *a.w.*, 154.

⁴⁷ R.v.St., 2 mei 1952, nr. 1535 in de zaak Fryns.

⁴⁸ A. MAST, *Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*, 4^e uitg., nr. 420.

⁴⁹ J. PETIT, "De gerechtelijke hervorming en de arbeidsgerechten", *Arbeidsblad*, 1965, 793.

uitkeringen uitgesloten omdat uit zijn dossier bleek dat hij niet toelaatbaar was.

Hoewel hij reeds op 25 januari 1972 in het bezit was van de nodige stukken, had de directeur zijn beslissing slechts betekend op 18 februari 1972 → derhalve buiten de bij art. 191 van voornoemd K.B. bepaalde termijn van veertien werkdagen – en had hij op dezelfde datum de uitkeringskaart aan de hulpkas voor werkloosheidsuitkeringen bezorgd.

In dat geval moest zijn beslissing uitwerking hebben vanaf de maandag van de week tijdens welke hij de uitkeringskaart aan de uitbetalingsinstelling had bezorgd, ten deze maandag 14 februari 1972, maar de beslissing vermeldde ten onrechte dat de uitsluiting inging op 21 december 1971.

Op vordering van de betrokkene, die de uitsluiting betwistte, besliste de arbeidsrechtbank terecht dat ze wettelijk verantwoord was, maar de rechtbank stelde de ingangsdatum ervan op 21 februari 1972⁵⁰.

Op het hoger beroep van de werkloze kon het Arbeidshof geen vroegere ingangsdatum bepalen indien de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening en Werkloosheid geen incidenteel beroep instelde. Dit rechtsmiddel werd echter aangewend, en bij arrest van 12 maart 1973 mocht het Arbeidshof dan ook wettig beslissen dat de uitsluiting ingang vond op 14 februari 1972⁵¹.

21. Ook de ziekte- en invaliditeitsverzekering wordt thans nog beheerst door een wet die reeds vóór de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek van kracht was, met name de Wet van 9 augustus 1963.

Het K.B. van 4 november 1963 houdende uitvoering van voormelde wet voorzag in de oprichting en inrichting van de commissies belast met de beslechting van de geschillen die de toepassing van de wet mee konden brengen, en regelde tevens de procedure⁵².

22. Deze klachtencommissies en beroepscommissies waren onderworpen aan dezelfde regels als de andere commissies inzake sociale zekerheid. Art. 295 van het uitvoeringsbesluit bepaalde evenwel, dat de herziening van een beslissing van een klachtencommissie of van de commissie van beroep mogelijk was, zo de belanghebbende een element kon aanvoeren dat bij het debat vóór de eerste beslissing zowel aan de herzieningvragende partij als aan de commissie onbekend was. De commissie zelf mocht dus later op haar vroeger genomen beslissing terugkomen⁵³.

De Raad van State heeft evenwel ook in deze materie beslist, dat de commissie van beroep haar bevoegdheid te buiten gaat, wanneer zij ambtshalve een

gegeven opwerpt, dat door de partijen zelf niet was voorgebracht⁵⁴.

23. De Wet van 10 oktober 1967 heeft de artikelen 257 tot 306 van het K.B. van 4 november 1963 opgeheven met ingang van 1 november 1970⁵⁵, en art. 580 Ger. W. heeft de arbeidsgerechten met het beslechten van de geschillen belast. Maar sedertdien zijn de moeilijkheden niet uit de weg geruimd wanneer het erop aankomt het voorwerp van het geschil juist te omschrijven.

24. Een veel voorkomend en typisch geval inzake ziekteverzekering betreft het bepalen van het einde van de arbeidsongeschiktheid.

Wanneer de adviserend geneesheer het einde op een bepaalde datum stelt, kan de betrokkene zijn beslissing betwisten en het geschil voor de arbeidsrechtbank brengen.

Het lijkt geen twijfel, dat zijn vordering ertoe strekt te doen zeggen dat hij op die bepaalde dag – waarop hij volgens de verklaring van de adviserend geneesheer opnieuw arbeidsgeschikt zou zijn – nog steeds meer dan 66 % arbeidsongeschikt was. In zulk geval kan de rechtbank een deskundigenonderzoek bevelen.

25. De opdrachten aan de deskundigen zijn soms zeer uiteenlopend. Soms moet de deskundige slechts uitmaken, of de beslissing van de adviserend geneesheer, volgens welke vanaf een bepaalde datum geen arbeidsongeschiktheid van meer dan 66 % nog werd vastgesteld, juist is. Andere rechtbanken vragen de deskundige evenwel niet alleen na te gaan of de betrokkene op die bepaalde datum al dan niet meer dan 66 % arbeidsongeschikt was, maar vragen hem tevens de duur van de eventuele verdere arbeidsongeschiktheid te bepalen. Ten slotte zijn er vonnissen waarbij de deskundige gelast wordt na te gaan of er al dan niet arbeidsongeschiktheid was vanaf de dag vanaf welke de adviserend geneesheer de betrokkene arbeidsgeschikt achtte, tot de dag van de neerlegging van het deskundig verslag.

26. Het gevaar is niet denkbeeldig dat de rechtbank in de laatste bedoelde gevallen de betrokkene arbeidsongeschikt verklaart voor een periode gedurende welke hij opnieuw is gaan werken, of omgekeerd dat zij hem weer arbeidsgeschikt verklaart voor een periode waarvoor de adviserend geneesheer inmiddels een nieuwe arbeidsongeschiktheid van meer dan 66 % heeft aanvaard.

Bovendien kan het gebeuren dat de betrokkene intussen een tweede vordering bij de arbeidsrechtbank heeft ingesteld tegen een meer recente beslissing van de adviserend geneesheer betreffende een nieuwe arbeidsongeschiktheidsperiode.

Het ligt voor de hand dat, om dergelijke situaties te vermijden, de opdracht van de deskundige dient

⁵⁰ De arbeidsrechtbank bleef binnen de perken van de vordering, die de volledige opheffing van de uitsluitingsbeslissing beoogde, door deze te bevestigen, doch ze slechts op een latere datum te doen ingaan ("qui peut le plus, peut le moins").

⁵¹ Arbh. Gent, 12 maart 1973, A.R., 263/72, in de zaak Van Vossel t/ R.V.A. (onuitgegeven).

⁵² Artt. 257-306 van het K.B. van 4 november 1963.

⁵³ Verg. art. 1133 Ger. W.

⁵⁴ R.v.St., 2 februari 1969, Arr. R.v.St., 1969, 93.

⁵⁵ Art. 12, 14°, van hoofdartikel 2 van de Wet van 10 oktober 1967, gewijzigd bij art. 11, 2°, van de Wet van 12 mei 1971 (Staatsblad, 26 mei 1971).

te worden beperkt tot het beantwoorden van de vraag of de adviserend geneesheer terecht heeft geoordeeld, dat de betrokkene op die bepaalde dag weer arbeidsgeschikt was. Het 'gerechtelijk contract' beperkt zich tot de beslissing van de adviserend geneesheer, die overeenkomstig art. 15 van het K.B. van 31 december 1963 de staat van arbeidsongeschiktheid vanaf een bepaalde datum niet meer erkent. Bijgevolg valt zowel de toekenning van de uitkeringen als de duur ervan buiten het bestek van het voorwerp van het geschil.

27. Indien de verzekeringsinstelling om welke redenen ook de uitkeringen niet meer betaalt, omdat zij b.v. van oordeel is dat aan een van de toekenningsvoorwaarden niet meer is voldaan (b.v. voorwaarde van verzekeraarbaarheid, beginsel van de territorialiteit van de uitkeringen – art. 70 van de Wet van 9 augustus 1963 en art. 221 K.B. van 4 november 1963 –, tegemoetkoming in het kader van een andere wetgeving) en indien de verzekerde het met deze nieuwe beslissing niet eens is, dan kan meteen een nieuw geschil voor de rechtbank gebracht worden, met ditmaal de toekenning van de uitkeringen als voorwerp.

28. Aangezien de wetgeving inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering dateert van vóór de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek, is het van belang de vroegere rechtspraak na te gaan. De Raad van State oordeelde, dat de commissie van beroep, wanneer zij uitspraak moest doen over een door de verzekerde opgeworpen betwisting tegen de beslissing waarbij de adviserend geneesheer hem geschikt achtte om het werk te hervatten, alleen rekening diende te houden met de gezondheidstoestand van de betrokkene op het ogenblik dat de verzekeringsinstelling de uitkering van vergoedingen had stopgezet⁵⁶.

De rechtspraak van de arbeidsgerechten is verre van unaniem. Een arrest beslist, dat alleen rekening dient te worden gehouden met de gezondheidstoestand van de betrokkene op de dag waarop hij volgens de adviserend geneesheer minder dan 66 % arbeidsongeschikt was⁵⁷, maar een ander arrest van hetzelfde arbeidshof zegt, dat de rechter wel degelijk rekening moet houden met de latere periode van arbeidsongeschiktheid, wanneer de deskundige heeft vastgesteld, dat de betrokkene weliswaar arbeidsgeschikt was op de door de adviserend geneesheer bepaalde datum, maar later opnieuw meer dan 66 % arbeidsongeschikt is geworden, 'omdat de deskundige als het ware gesubstitueerd is in de plaats van de adviserend geneesheer'⁵⁸.

In een arrest van een ander arbeidshof wordt gezegd, dat de opdracht van de deskundige niet mag

beperkt worden tot de toestand op de dag waarop volgens de deskundige het werk kon hervat worden, maar de hele duur van de arbeidsongeschiktheid moet betreffen, zonder dat de opdracht evenwel ertoe mag strekken een eventuele arbeidsongeschiktheid tot de dag van het neerleggen van het verslag te doen bepalen. Het hier gemaakte onderscheid is niet duidelijk: tot welke datum juist mag de deskundige dan wel gaan? In beide gevallen gaat de opdracht buiten het voorwerp van het geschil en treedt de rechtbank, die toch over één bepaald geschil moet statueren, in de plaats van de verzekeringsinstelling, die belet wordt haar adviserend geneesheer zijn wettelijk voorgeschreven taak te laten vervullen. Waarom zou de deskundige wel de duur van de arbeidsongeschiktheid mogen bepalen, wanneer ze niet verder mag strekken dan de dag van de neerlegging van zijn verslag?

29. Indien men er zich niet strikt toe beperkt te beslissen of de betrokkene op de door de adviserend geneesheer bepaalde dag al dan niet meer dan 66 % arbeidsongeschikt was, dan wordt door het uitblijven van de neerlegging van het deskundig verslag de controlemogelijkheid van de verzekeringsinstelling via haar adviserend geneesheer een dode letter, aangezien de deskundige toch in de plaats van de adviserende geneesheer zou treden.

Bovendien: gesteld dat de betrokkene van het vonnis van de arbeidsrechtbank in hoger beroep komt, en het arbeidshof toch een deskundige benoemt, wiens verslag laat wordt neergelegd, dan is de kans groot, dat de betrokkene geen recht meer heeft op uitkeringen in het kader van de *primaire* arbeidsongeschiktheid, maar wel recht heeft in het kader van de *invaliditeitsuitkering*, en dan zou niet de adviserend geneesheer, maar de 'geneeskundige raad voor invaliditeit' de staat en de duur van de invaliditeit moeten vaststellen⁶⁰.

30. Men komt bijgevolg tot het besluit, dat, zodra men zich niet strikt tot het voorwerp van het geschil beperkt, zich tal van juridische en praktische verwikkelingen kunnen voordoen.

Op de vraag van senator C. De Clercq antwoordde de bevoegde minister dat wanneer een beslissing door een verzekerde voor de arbeidsrechtbank wordt betwist, de betwisting enkel het punt geldt of de verzekerde op de bewuste datum al dan niet arbeidsongeschikt was in de zin van art. 56 van de Wet van 9 augustus 1963. Het 'gerechtelijk contract' verzet er zich tegen, dat de beslissing van de arbeidsrechtbank rechtstreeks betrekking zou hebben op de toekenning van de invaliditeitsuitkering. In feite, indien het vonnis beslist, dat de aanvrager meer dan 66 % arbeids-

⁵⁶ R.v.St., 16 december 1966, *Arr. R.v.St.*, 1966, nr. 12.115.

⁵⁷ Arbh. Luik (5e K.), A.R. 76/1970, 22 april 1971 (onuitgegeven).

⁵⁸ Arbh. Luik (5e K.), 7 september 1972, A.R. 2103/72, in de zaak *Union nationale des mutualités professionnels* (onuitgegeven).

⁵⁹ Arbh. Brussel, afd. Bergen (5e K.), 18 juni 1971, A.R. 966, in de zaak *A.M.I. t/ De Giorgio* (onuitgegeven).

⁶⁰ Artt. 46, 50 en 51 van de Wet van 9 augustus 1963.

ongeschikt was, zal het ziekenfonds normaal de uitkeringen betalen⁶¹.

Hoewel de minister geen afbreuk kan doen aan de soevereine beoordelingsmacht van de arbeidsgerechten, komt het me voor, dat zijn zienswijze dient te worden onderschreven.

31. De geschillen betreffende tegemoetkomingen aan minder-invaliden leveren heel wat minder moeilijkheden op.

De wetgeving ter zake loopt chronologisch gelijk met de Wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek, en de wetgever heeft de regeling van de geschillen onmiddellijk kunnen aanpassen en onderwerpen aan de nieuw opgerichte arbeidsgerechten.

De Wet van 27 juni 1969⁶² heeft de vroegere wetgeving opgeheven en een nieuwe regeling ingevoerd; het K.B. van 17 november 1969 bevat het algemeen reglement en regelt de procedure⁶³.

32. Vóór de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek kon veertig dagen na de betekening 'beroep' worden ingesteld tegen de beslissing van de minister die uitspraak deed over een aanvraag tot tegemoetkoming. De te Brussel gevestigde Commissie van Beroep nam kennis van dit 'beroep'. Tegen haar beslissingen kon enkel een vordering tot vernietiging ingesteld worden bij de Raad van State. Voor de behandeling van de geschillen ten gronde was er dus geen tweede aanleg, zoals voor de andere sociale voorzieningen.

33. Bij art. 10 van het K.B. van 22 juni 1955 werd aan de commissie uitdrukkelijk opdracht gegeven uitspraak te doen, niet alleen over de grond van de door de aanvrager aangehaalde beweegredenen, doch ook over alle elementen die haar ter kennis werden gebracht, zelfs indien die niet in overweging genomen waren door de overheid die in eerste aanleg besliste.

Ofschoon in deze laatste zinsnede een formulering voorkomt, die de indruk wekt, dat de administratieve beslissing soms beschouwd werd als een soort rechterlijke beslissing in eerste aanleg, was de Raad van State van oordeel dat voormeld artikel de Commissie van Beroep toeliet en zelfs oplegde rekening te houden met de evolutie van de toestand en met feiten die zich na de beslissing van de minister hadden voorgedaan, b.v. een verergering van de invaliditeit⁶⁴.

De Wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek heeft het K.B. van 22 juni 1955 opgeheven⁶⁵.

Het zijn voortaan de arbeidsgerechten die kennis nemen van de geschillen betreffende minder-validen, en daardoor is ook een dubbele aanleg ingevoerd voor de behandeling ervan⁶⁶.

34. De vraag rijst of de arbeidsgerechten in de lijn van de door de Commissie van Beroep gehuldigde rechtspraak kunnen blijven recht spreken, wanneer nieuwe feiten voor het eerst aan de arbeidsrechtbank of het arbeidshof worden voorgelegd.

In verscheidene arresten heeft het Arbeidshof te Gent gezegd, dat de arbeidsgerechten slechts rekening kunnen houden met feiten of elementen die reeds bestonden of konden aangevoerd worden op het ogenblik dat de minister zijn beslissing trof. De 9e Kamer van het Arbeidshof te Gent, afdeling Brugge, oordeelde terecht, dat de arbeidsgerechten geen rekening kunnen houden met wijzigingen in de vermogenstoestand die ontstaan zijn na de administratieve beslissing: in casu trof de minister een beslissing op 21 augustus 1970, en op 11 september 1970 stelde de betrokkene beroep in op grond dat zij sedert 1 september 1970 de opheffing van haar handel ter griffie van de rechtbank van koophandel had aangegeven en zij bijgevolg sedert die datum alle beroepsactiviteit had gestaakt. Vanzelfsprekend had de minister met die latere wijziging van de vermogenstoestand geen rekening kunnen houden⁶⁷.

35. De wetgever heeft trouwens geregeld hoe gehandeld moet worden: art. 14 van de Wet van 27 juni 1969 betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan minder-validen maakt het indienen van een nieuwe aanvraag mogelijk voor het geval dat zich volgens de aanvrager wijzigingen hebben voorgedaan die de toekenning of verhoging van de tegemoetkomingen rechtvaardigen.

Het antwoord op de hierboven gestelde vraag is bijgevolg duidelijk: indien feiten of argumenten voor het eerst voor de arbeidsrechtbank of het arbeidshof door een van de partijen worden aangevoerd, kan er slechts rekening mee gehouden worden, voor zover ze reeds bestonden of reeds konden ontwikkeld worden op het ogenblik van de administratieve beslissing. Feiten of gebeurtenissen die zich slechts na de administratieve beslissing voordoen, vallen buiten het bestek van het voor de rechter gebrachte geding: dat is meestal het geval wanneer de ziekte toeneemt na de datum van de administratieve beslissing. De minder-valide kan dan, steeds overeenkomstig art. 14 van de Wet van 27 juni 1969, een nieuwe aanvraag indienen om een nieuwe administratieve beslissing te bekomen.

36. Tot 1 november 1970 was de procedure betreffende de geschillen omtrent de rust- en overlevingspensioenen van arbeiders en bedienden geregeld

⁶¹ *Vragen en Antwoorden, Senaat*, 4 mei 1971, vraag nr. 122 van 26 april 1971.

⁶² Gewijzigd bij de Wet van 6 juli 1973 (*Staatsblad*, 14 juli 1973).

⁶³ Bij K.B. van 9 juli 1973 werden de berekeningsmodaliteiten nog versoepeld (*Staatsblad*, 14 juli 1973).

⁶⁴ R.v.St., 22 december 1961, *Arr. R.v.St.*, 1961, 1178.

⁶⁵ Art. 12, 5°, van hoofdartikel 2 van de Wet van 10 oktober 1967.

⁶⁶ Artt. 582, 1°, en 607 Ger. W.

⁶⁷ Arbh. Gent, 12 februari 1973 (9e K.), A.R., 75/71, in de zaak Vervaeke Alice t/ De Belgische Staat (onuitgegeven).

door het K.B. van 28 april 1958, dat bij art. 12, 8°, van het algemeen art. 2 van de Wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek opgeheven werd.

Na eerst een andere stelling te hebben gehuldigd⁶⁸ was de Raad van State, niettegenstaande de politieke aard van het recht, tot de conclusie gekomen, dat uit geen enkele wetsbepaling volgde, dat de zaak in haar geheel voor de hoge commissie aanhangig werd gemaakt wanneer het hoger beroep tot een deel ervan beperkt was. De commissie mocht alleen optreden in zoverre het geschil haar regelmatig was voorgelegd en binnen de grenzen van het hoger beroep, al raakte de aangelegenheid de openbare orde. Zo kon de hoge commissie het recht zelf op een aanvullend pensioen niet meer beoordelen, wanneer de vordering in hoger beroep enkel het bedrag ervan betrof. Van het vooropgestelde principe mocht evenwel worden afgeweken wanneer bepaalde in de akte van hoger beroep onverlet gelaten bestanddelen van de zaak onsplitsbaar of noodzakelijk met het geschil verbonden waren⁶⁹. Hoewel zij niet afweek van het principe dat over niet gevorderde zaken geen uitspraak mocht gedaan worden, vertoonde de aldus ruim opgevatte formulering van de rechtsspreuk 'tantum devolutum quantum appellatum' een realistische matiging als het om onsplitsbare of noodzakelijk met het geschil verbonden bestanddelen ging.

37. Ten einde een zekere juridische continuïteit te vrijwaren hebben de arbeidsgerechten na 1 november 1970 deze rechtspraak grotendeels overgenomen, met inachtneming nochtans van de nieuwe overkoepelende procedureregels van het Gerechtelijk Wetboek.

Zo werd inzake werknemerspensioenen duidelijk gezegd, dat de rechter zich tot het hem door de partijen voorgelegde moet beperken, wanneer de oorspronkelijke verweerder de opnemings van een bepaald aantal jaren in zijn beroepsloopbaan vorderde zonder echter uitdrukkelijk de veroordeling tot een bepaald pensioenbedrag te eisen⁷⁰.

Met verwijzing naar de hierboven aangehaalde rechtspraak van de Raad van State heeft het Arbeids-

hof te Luik beslist, dat het bij art. 31 van het K.B. van 28 mei 1958 toegekende recht op steenkolenbedeling onsplitsbaar verbonden was met het geschil omtrent het rustpensioen van een mijnwerker, alsmede dat het Hof ambtshalve moest nagaan in welke mate de toepassing van de regels van cumulatie inzake pensioenen het recht op de individuele rente kon beïnvloeden overeenkomstig de bepalingen van art. 13 van voornoemd besluit⁷¹. Dit bestanddeel was naar het oordeel van het Hof noodzakelijk met het aanhangige geschil verbonden.

38. In zijn arrest nr. 13.420 van 25 februari 1969 besliste de Raad van State, dat krachtens de artikelen 255, § 2, en 269, § 1, van het K.B. van 24 september 1963 (gewijzigd bij K.B. van 8 april 1965) houdende het algemeen reglement betreffende het pensioen van de zelfstandigen, elke voorziening bij de beroepscommissies tot voordeel van beide partijen strekte en de bestreden beslissing opnieuw in het geding bracht⁷².

Deze bepalingen werden echter opgeheven bij de Wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek.

Daar de eiser niet mag betwisten hetgeen niet het voorwerp van een administratieve beslissing is geweest en de rechter thans enkel kennis neemt van het door het voorwerp van de vordering beperkt geschil, heeft de wetgever bij K.B. van 10 mei 1971 het algemeen pensioenreglement aan de nieuwe toestand aangepast. Hierdoor worden de rechten van de belanghebbenden gevrijwaard, ondanks de invoering van de nieuwe procedureregels.

Volgens een vaste rechtspraak van het Arbeidshof te Gent kan de rechtbank immers geen kennis nemen van vorderingen die strekken tot het doen valideren van periodes die niet in de opgave van de beroepsloopbaan als werknemer werden vermeld en waarvoor geen pensioenstortingen werden verricht, daar de administratie, die eerst over de aanvragen moet beslissen, geen uitspraak over deze betwiste jaren heeft kunnen doen. Zo ook kan de arbeidsrechtbank die de overeenkomstig art. 32bis en art. 32, § 1, b, van het K.B. van 21 december 1967 aangevraagde regularisatie voor een aantal jaren weigert (b.v. omdat er geen voldoende aantal nuttige werkdagen zijn), niet ambtshalve voor bedoelde periode toepassing maken van art. 31 van hetzelfde besluit, hoewel vaststaat dat er alsdan een zelfstandigenactiviteit was. Het voorwerp van het geschil is immers niet de opnemings van een aantal jaren in de beroepsloopbaan als zelfstandige, maar de toelating tot regularisatie van een aantal jaren als werknemer met aanvullende stortingen. Om de toepassing van gezegd artikel 31 te bekomen, moet de betrokkene een nieuwe, daartoe strekkende aanvraag indienen.

⁷¹ Arbh. Luik (6e K.), 14 april 1972, A.R. nr. 1052/71 en 5 mei 1972, A.R. nr. 1486/71 (beide onuitgegeven).

⁷² R.v.St., 25 februari 1969, Arr. R.v.St., 1969, 248.

⁶⁸ Zie het advies van H. LENAERTS bij R.v.St., 28 januari 1964, *T. Best.*, 1964, 387-390, en vroegere rechtspraak van de Raad van State: arresten nr. 3715 van 15 oktober 1954 in de zaak Adam, nr. 9093 van 12 januari 1962 in de zaak Belgische Staat t/ Parent, nr. 9454 van 20 juni 1962 in de zaak Moser, en nr. 10126 van 13 december 1962 in de zaak Derover.

⁶⁹ Zie de referenties in voetnoot 39 en R.v.St., 19 februari 1957, met advies van H. LENAERTS, *T. Best.*, 1957, 261.

⁷⁰ Arbh. Brussel, afd. Bergen, 22 augustus 1972, *J.T.T.*, 1972, 587. In dezelfde zin de volgende, niet gepubliceerde arresten van Arbh. Brussel, afd. Bergen: 10e K., 30 juni 1972, A.R. nr. 1410, in de zaak O.N.P.T.S. t/ Casterman; 10e K., 30 juni 1972, A.R. nr. 1411, in de zaak O.N.P.T.S. t/ Thuin; Vakantiekamer, 7 juli 1972, A.R. nr. 1413, in de zaak O.N.P.T.S. t/ Petit; 10e K., 30 juni 1972, A.R. nr. 1414, in de zaak O.N.P.T.S. t/ Loquet.

39. Al blijkt uit het voorgaande, dat de eigen aard van de bestreden administratieve beslissing op zichzelf reeds moeilijkheden oplevert, toch moet ook onderstreept worden, dat de onnauwkeurigheid van de inleidende akte het vaak moeilijk maakt de vordering duidelijk te omschrijven, waartegenover staat dat het voorwerp van die vordering, haar oorzaak en de aangevoerde middelen – in de praktijk zeer kiese en vrij moeilijk af te bakenen rechtsbegrippen⁷³ – het beslissingsrecht van de rechtbank beperken.

Het kan de bedoeling van de eiser zijn enkel een zeer beperkt geschilpunt aan het oordeel van de rechter te onderwerpen, b.v. de datum waarop een administratieve beslissing uitwerking zal hebben, zonder dat hij de beslissing voor het overige wil bestrijden.

"Le juge", zegt het Arbeidshof te Brussel in een arrest van 22 augustus 1972, "doit se limiter à vider le point de droit qui lui est soumis par les parties lorsque le demandeur se borne à réclamer pour le calcul de la pension de retraite, l'inclusion dans sa carrière de salarié d'un certain nombre d'années, sans cependant postuler une condamnation pécuniaire".

40. Anderzijds maakt een niet al te nauwkeurig omschreven formulering het soms mogelijk de vordering vrij ruim te interpreteren, en biedt art. 807 Ger. W. de mogelijkheid om bepaalde leemten van de inleidende akte te verhelpen, wanneer de rechter vaststelt, dat de tussenvordering die een uitbreiding van de eis inhoudt, uit de oorspronkelijke vordering afgeleid kan worden of er zelfs impliciet in vervat is⁷⁴.

Niettemin moet deze tussenvordering – hoe ruim zij dan ook qua inhoud opgevat is – overeenkomstig art. 809 Ger. W. tussen de partijen in het geding worden ingesteld bij conclusies, die ter griffie worden neergelegd en aan de overige partijen overgelegd zoals bepaald is in de artikelen 742 tot 746, zonder dat de toepassing van art. 751 aan deze verplichting iets verandert⁷⁵.

Zo werd met betrekking tot een pensioengeschil beslist, dat een mondeling ter terechtzitting geformuleerde tegenvordering, waarvan de verstekdoende eiser geen kennis had gekregen, niet ontvankelijk was⁷⁶.

41. In bepaalde gevallen zou het onafhankelijk en onpartijdig advies van het openbaar ministerie, indien het vóór het sluiten van het debat mocht gegeven worden, de partijen in staat stellen hun stelling te verduidelijken en zouden ze beseffen, dat het debat contradictoir zou dienen uitgebreid te worden in het belang van een goede rechtsbedeling.

42. Het feit dat het bij art. 704, 1e lid, Ger.W. be-

doelde verzoekschrift aan geen bepaalde vormvereisten onderworpen is en louter een brief is waaruit het niet-akkoord met de administratieve beslissing blijkt⁷⁷, belet niet, dat het op zijn minst op beknopte wijze het voorwerp van de vordering moet aanduiden.

Hoewel de arbeidsgerechten, evenals de betrokken administraties trouwens, er zich van bewust zijn, dat de 'exceptio obscuri libelli' slechts uitzonderlijk tegen de rechthebbende op sociale voorzieningen dient aangenomen te worden, zodat zelfs wanneer de aangegeven middelen duister zijn of de middelen ontbreken, met alle pertinente feiten en elementen die worden voorgelegd zal rekening gehouden worden, moet niettemin een minimum aan duidelijkheid geëist worden⁷⁸, anders zijn uitspraken over niet gevorderde zaken, die regelrecht kunnen indruisen tegen de rechten van de verdediging of de scheiding der machten, evenmin denkbeeldig als beslissingen die het voorwerp van de eis ten onrechte beperken⁷⁹.

"Il suffit aux parties", zegt HALLEMANS, "de faire connaître au juge, avec la précision requise, les faits de leur différend et les conséquences qu'elles prétendent en tirer (...). C'est le juge qui, après avoir examiné les preuves et déclaré quels faits sont constants, doit qualifier ces faits, dire quelles sont les conséquences juridiques que la loi attache à ces faits et à cette qualification"⁸⁰.

43. Om een middenweg te vinden tussen formalisme en willekeur kan het openbaar ministerie hier nuttig optreden.

Het lijdt geen twijfel, dat de taak die de wetgever aan het arbeidsauditoraat heeft opgedragen, veel ruimer moet opgevat worden dan die welke doorgaans aan het openbaar ministerie in burgerlijke zaken toegerekend wordt⁸¹. Zonder de raadgever van de partijen te mogen zijn – wat hem bij art. 297 Ger.W. verboden is – of in hun plaats te mogen optreden, mag de arbeidsauditeur in het belang van een juiste toepas-

⁷⁷ G. DENEZ, "La requête devant le Tribunal du Travail", *J.T.T.*, 1971, 61; M. STORME, noot onder art. 1025 in *Gerechtelijk Wetboek*, uitgave Story-Scientia, Gent; H. PAS, "Geschillen inzake rust- en overlevingspensioenen – Verhaal voor de arbeidsrechtbank – Vormvoorschriften", *Oriëntatie*, 1973, 81-82.

⁷⁸ Nov., *Droit Social*, II, nr. 165; Arbh. Brussel, afd. Bergen, 21 mei 1971, *T. Soc. R.*, 1972, 116; Arbrb. Brussel, 2 maart 1971, *Belg. Tijds. Soc. Zek.*, 1972, 512, met noot van C. DE BRUYKER; Arbrb. Antwerpen (12e K.), 11 januari 1973 (onuitgegeven). Men raadplege het merkwaardig advies van W. GANSHOF VAN DER MEERSCH, toen procureur des Konings te Brussel, vóór Rb. Brussel, 16 november 1938, *Pand. Pér.*, nrs. 38-39, p. 74 v.

⁷⁹ R.v.St., 13 november 1962, nr. 9704.

⁸⁰ W. HALLEMANS, "Le juge devant la distinction du fait et du droit", in *Le fait et le droit*, 1961, 79. Zie ook: W. VAN GERVEN, *Beginnelen van Belgisch privaatrecht, Algemeen deel*, 1969, 22; Cass., 31 maart 1966, *T. Soc. R.*, 185.

⁸¹ J. MATTHIJS, "Het Openbaar Ministerie overkoepelend eenmakingsorgaan in de nieuwe gerechtelijke organisatie?", *R.W.*, 1966-67, 91; J. KRINGS, "De procedure voor de arbeidsgerechten", *Belg. Tijds. Soc. Zek.*, 1969-70, 12-13.

⁷³ J. CERCKEL, "Beschouwingen over het gerechtelijk contract", *R.W.*, 1964-65, 192.

⁷⁴ J. MATTHIJS, "Tussenvordering, tegenvordering en tussenkomst voor de arbeidsgerechten", *R.W.*, 1972-73, 538 v.

⁷⁵ Zie Arbrb. Ieper (2e K.), 13 maart 1973 (onuitgegeven).

⁷⁶ Arbrb. Antwerpen (12e K.), 11 januari 1973 (onuitgegeven).

sing van een wetgeving van openbare orde alles in het werk stellen om de juiste bedoelingen van de partijen te achterhalen.

Noch de bepalingen van art. 138 Ger.W., noch de traditionele rol van het openbare ministerie verzet er zich tegen dat de partijen dank zij zijn tussenkomst het voorwerp van hun vordering met meer nauwkeurigheid omschrijven⁸².

Deze tussenkomst waarborgt de loyaliteit van het debat, zonder afbreuk te doen aan de rechten van de verdediging.

44. Alvorens tot de volledige codificatie van het sociaal recht over te gaan, heeft de wetgever voor de oplossing van de sociale geschillen een eenvormige procedure ingevoerd. Ondanks het feit dat deze codificatie en harmonisatie, sedert lang reeds door gezaghebbende auteurs gevraagd⁸³ en door de wetgever

⁸² M. PATTE, "Code judiciaire et contentieux du droit social", *J.T.T.*, 1973, 19.

⁸³ Zie M. STORME, "De codificatie van het Belgisch sociaal recht", *R.W.*, 1955-56, 1649; F. VAN GOETHEM, "De dualiteit van het sociaal recht", *R.W.*, 1961-62, 2279.

zelf gewenst⁸⁴, nog geen werkelijkheid is geworden⁸⁵, wil het mij voorkomen, dat de regels van de burgerlijke rechtspleging niet onverenigbaar zijn met een rechtvaardige en bevredigende oplossing van de sociale geschillen, al zijn er bepalingen die de indruk geven soms hinderend te zijn of die van een bepaald formalisme getuigen.

Hoofdzaak is evenwel, dat de rechterlijke instanties en de administratieve overheid zich bewust zijn van hun eigen bevoegdheid en van de perken ervan, dat zij blijk geven van wederzijdse eerbied voor hun specifieke opdracht, en zodoende elk van zijn kant bijdragen tot een rechtvaardige toepassing van een wetgeving die de bevordering van het sociale welzijn beoogt.

⁸⁴ *Parl. Hand., Senaat, Vergadering van 28 maart 1973, p. 267*, verklaringen van de verslaggever C. DE CLERCQ.

⁸⁵ Een begin van codificatie valt te bespeuren in de Arbeidswet van 16 maart 1971, die de reglementering van de arbeid (verhouding ten opzichte van tijd, leeftijd en geslacht) coördineert, en in het K.B. van 18 november 1970 tot oprichting van een Commissie belast met de studie van de verschillende pensioenstelsels (*Staatsblad*, 18 december 1970).

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER—31 OKTOBER 1972

Voorzitter : de h. Naulaerts

Raadsheer-verslaggever : de h. Châtel

Advocaat-generaal : de h. V. Detournay

Bewijs in strafzaken—Verplichte verzekering van de civielrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorvoertuigen—Bewijs dat de aansprakelijkheid al dan niet door een verzekering is gedekt—Bewijslast.

Aan verdachte werd ten laste gelegd, dat hij op de openbare weg een motorvoertuig had bestuurd zonder dat de civielrechtelijke aansprakelijkheid waartoe het aanleiding kon geven, door verzekering was gedekt. In zijn verweer hield verdachte voor, dat het bestuurde voertuig, ingevolge art. 33 van de polis verzekerd was, daar het in vervanging gekomen was van een verzekerd volledig buiten gebruik gesteld voertuig.

Als de rechter zijn beslissing om verdachte op grond van gezegde telastlegging te veroordelen doet steunen op de constatering, dat door verdachte niet bewezen wordt dat het vervangen voertuig volledig buiten gebruik werd gesteld en dat de bestuurde wagen dientengevolge verzekerd was, beslist hij aldus op onwettige wijze, dat verdachte, die feiten had aangevoerd die van aard zijn om een bestanddeel van het hem ten laste gelegde misdrijf uit te sluiten, zelf het bewijs van deze feiten moet leveren.

Haillez t/ Het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 17 april 1972 door het Hof van beroep te Luik gewezen ;

I. Nopens de voorziening van Victor Haillez, beklagde en rechtstreeks dagende partij :

A. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissing op de strafvordering :

a) betreffende de telastleggingen vermeld onder letter D, 1, 2, 3, 4 :

Overwegende dat het arrest, bij bevestiging van het beroepen vonnis, de verjaring van de strafvordering uit hoofde van voornoemde telastleggingen vaststelt ;

Dat de voorziening dienvolgens bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is ;

b) betreffende telastlegging C :

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 18, paragraaf 1, van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte verzekering van de burgerlijke aansprakelijkheid in zake motorvoertuigen en van de artikelen 154, 189 en 211 van het Wetboek van strafvordering,

doordat het arrest, om eiser te veroordelen wegens het besturen op de openbare weg van een niet op het gebied van burgerlijke aansprakelijkheid verzekerd motorvoertuig, in antwoord op de conclusie waarin eiser had betoogd dat het motorvoertuig waarmede het kwestieuze ongeval was veroorzaakt, bij de naamloze vennootschap "Le Foyer" was verzekerd daar het in vervanging was gekomen van een vroeger door gezegde maatschappij verzekerd voertuig dat volledig buiten gebruik was gesteld, overweegt dat "het aan de verzekerde behoort de volledige buitengebruikstelling te bewijzen" en "dat bijgevolg het bewijs niet geleverd is dat het voertuig Peugeot verzekerd was",

terwijl in strafzaken de bewijslast weegt op de vervolgende partij en de beklagde geenszins de feiten waaruit zijn onschuld blijkt moet bewijzen :

Overwegende dat het arrest vaststelt dat eiser in zijn verweer voorgehouden had dat de wagen Peugeot, inge-

volge artikel 33 van de algemene voorwaarden van de verzekeringspolis verzekerd was, daar hij in vervanging was gekomen van de verzekerde wagen Taunus die volledig buiten gebruik was gesteld ;

Overwegende dat de rechter zijn beslissing om eiser op grond van de telastlegging C, met name op de openbare weg een motorvoertuig te hebben bestuurd zonder dat de civielrechtelijke aansprakelijkheid waartoe het aanleiding geven kon, door verzekering was gedekt, te veroordelen steunt op de constatering dat door eiser niet bewezen wordt dat het voertuig Taunus volledig buiten gebruik werd gesteld, en dat de wagen Peugeot dienvolgens verzekerd was ;

Overwegende dat het arrest aldus op onwettige wijze beslist dat eiser, die feiten had ingeroepen welke van aard zijn om een bestanddeel van het hem ten laste gelegde misdrijf uit te sluiten, zelf het bewijs van deze feiten leveren moet ;

Dat het middel gegrond is ;

c) betreffende de telastleggingen A en B :

Overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

B. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissingen op civielrechtelijk gebied :

a) betreffende de beslissing op de vordering door de burgerlijke partij Van de Bosch Willem tegen eiser ingesteld :

Overwegende dat eiser afstand heeft gedaan van zijn voorziening tegen deze beslissing ;

b) betreffende de beslissingen op de vorderingen door de overige burgerlijke partijen tegen eiser ingesteld :

Overwegende dat eiser tegen deze beslissingen, welke steunen op zijn veroordeling op strafgebied uit hoofde van de telastleggingen A en B, geen middel inroept ;

c) betreffende de beslissing op eisers vordering tot gedwongen tussenkomst tegen verweerster Nix Maria ingesteld :

Overwegende dat eiser geen middel inroept ;

d) betreffende de beslissing op eisers vordering tot gedwongen tussenkomst en vrijwaring tegen verweerster naamloze vennootschap "Le Foyer" ingesteld :

Overwegende dat de rechter zijn beslissing waarbij hij verweerster buiten zake stelt, afleidt uit de constatering dat eiser zich schuldig heeft gemaakt aan feit C ;

Overwegende dat de vernietiging van de beslissing op de strafvordering uit hoofde van feit C, de vernietiging meebrengt van de beslissing op civielrechtelijk gebied, die het gevolg van de eerste is ;

e) betreffende de beslissing waarbij verklaard wordt dat het arrest tegenstelbaar is aan verweerder, "Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds", vrijwillig tussengekomen partij en waarbij de kosten van die tussenkomst ten laste van dezelfde verweerder worden gelaten :

Overwegende dat voor de feitenrechter geen geschil bestond tussen eiser en verweerder en dat het arrest geen veroordeling ten gunste van verweerder en ten laste van eiser uitspreekt ;

Dat de voorziening derhalve niet ontvankelijk is ;

II. Nopens de voorziening van het "Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds", vrijwillig tussengekomen partij :

A. In zoverre de voorziening gericht is tegen de be-

sissingen op de strafvordering tegen Haillez Victor ingesteld :

Overwegende dat eiser die in geen kosten van de strafvordering werd veroordeeld, geen hoedanigheid heeft om zich tegen zodanige beslissing te voorzien ;

Dat zijn voorziening dan ook niet ontvankelijk is ;

B. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissingen op civielrechtelijk gebied :

a) betreffende de beslissing op de vordering tot gedwongen tussenkomst door Haillez Victor tegen verweerster Nix Maria ingesteld :

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan niet blijkt dat eiser zijn voorziening aan verweerster heeft betekend ;

Dat de voorziening dienvolgens niet ontvankelijk is ;

b) betreffende de beslissing op de vordering tot gedwongen tussenkomst en vrijwaring door Haillez Victor tegen verweerster naamloze vennootschap "Le Foyer" ingesteld :

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan niet blijkt dat eiser zijn voorziening aan verweerster heeft betekend ;

Dat ze dienvolgens niet ontvankelijk is ;

c) betreffende de beslissing op de vordering door verweerder Willem Van De Bosch, burgerlijke partij tegen beklagde Victor Haillez ingesteld :

Overwegende dat eiser verklaart afstand te doen van zijn voorziening ;

d) betreffende de beslissing op de vorderingen door de verweerders Johannes Van Dun en zijn echtgenote Adriana Melis, Hendrik Van De Bosch en zijn echtgenote Theresia Van De Klundert, alsmede "De Bedrijfsvereniging voor Detailhandel en Ambachten", allen burgerlijke partijen, tegen beklagde Victor Haillez ingesteld :

Overwegende dat eiser geen middel inroept ;

e) betreffende de beslissing waarbij verklaard wordt dat het arrest aan eiser tegenstelbaar is :

1° Waar dit arrest beklagde Haillez veroordeelt op de civielrechtelijke vordering van de verweerders Johannes Van Dun en zijn echtgenote Adriana Melis, Hendrik Van De Bosch en zijn echtgenote Theresia Van De Klundert, alsmede "De Bedrijfsvereniging voor Detailhandel en Ambachten" ;

Overwegende dat eiser tegen deze beslissing een middel aanvoert dat overeenstemt met het hierboven aangehaald middel door eerste eiser Haillez Victor ingeroepen tegen zijn veroordeling op grond van telastlegging C ;

Overwegende dat het middel om dezelfde hierboven aangegeven reden gegrond is ;

2° Waar dit arrest beklagde Haillez veroordeelt op de civielrechtelijke vordering van Willem Van De Bosch ;

Overwegende dat eiser verklaard heeft afstand te doen van zijn voorziening om de reden dat de beslissing niet definitief is ;

Overwegende nochtans dat deze beslissing steunt op dezelfde onwettige redengeving als de beslissing waarbij verklaard wordt dat de veroordelingen op de vorderingen van de overige burgerlijke partijen aan eiser tegenstelbaar zijn ; dat de vernietiging van deze laatste beslissing dan ook de vernietiging van de eerste tot gevolg heeft zelfs zo eiser verklaart afstand te doen van zijn voorziening zonder evenwel in die beslissing te berusten ;

Om die redenen,

en zonder het tweede middel van de eisers te onderzoeken hetwelk tot geen ruimere vernietiging van het arrest kan aanleiding geven ;

Decreteert de afstand van de voorziening van eiser Haillez tegen de beslissing waarbij hij op de civielrechtelijke vordering van verweerder Willem Van De Bosch wordt veroordeeld ;

Decreteert de afstand van de voorziening van eiser "Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds" tegen de beslissing waarbij eerste eiser Victor Haillez op de civielrechtelijke vordering van verweerder Willem Van De Bosch, wordt veroordeeld ;

Vernietigt de bestreden beslissing doch enkel in zoverre ze wegens de telastlegging C, eiser Haillez veroordeelt voor zover ze verweester naamloze vennootschap "Le Foyer" buiten zaak stelt en de kosten van haar rechtstreekse dagvaarding ten laste van zelfde eiser laat, alsmede in zoverre ze verklaart dat het arrest aan eiser "Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds" tegenstelbaar is waar het beklaagde Haillez, eerste eiser, veroordeelt op de civielrechtelijke vorderingen van de verweerders Willem Van De Bosch, Johannes Van Dun en zijn echtgenote Adriana Melis, Hendrik Van De Bosch en zijn echtgenote Theresia Van De Klundert, alsmede "De Bedrijfsvereniging voor Detailhandel en Ambachten".

Verwerpt de voorzieningen voor het overige ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Veroordeelt eiser Haillez in de kosten van zijn afstand en in twee vijfde van de overige kosten ;

Veroordeelt eiser "Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds" in de kosten van zijn afstand en in een vijfde van de overige kosten ;

Veroordeelt verweester naamloze vennootschap "Le Foyer" in een vijfde van de kosten en laat het laatste vijfde ten laste van de Staat ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT—Zie over de bewijslast m.b.t. een misdrijf : Cass., 22 oktober 1969, *Arr. Cass.*, 1970, 184, *Pas.*, 1970, I, 162 ; Cass., 11 december 1969, *R.W.*, 1969-70, 1329 ; Cass., 9 januari 1970, *R.W.*, 1969-70, 1386 ; Cass., 18 februari 1971, *Arr. Cass.*, 1971, 590, *Pas.*, 1971, I, 560.

En m.b.t. een oneigenlijk misdrijf : Cass., 11 december 1953, *Pas.*, 1954, I, 299 ; Cass., 23 maart 1961, *Pas.*, 1961, I, 803.

Is bij de definitieve buitengebruikstelling van het verzekerde voertuig art. 33 dan wel art. 35 van de polis toepasselijk ? Zie over dit probleem *Kluwers Verzekeringshandboek*, Tw. Motorrijtuigenverzekering, blz. 59 en 63.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER—19 JUNI 1973

Voorzitter : de h. P. Delahaye

Raadsheer-verslaggever : de h. Châtel

Advocaat-generaal : de h. Dumon

Voorlopige hechtenis—Bevel tot aanhouding—Motivering.

Het bevel tot aanhouding dient de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte te preciseren die ernstige en uitzonderlijke omstandigheden uit-

maken. Het moet daarenboven de omstandigheden eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte vermelden uit hoofde waarvan om redenen van openbare veiligheid de voorlopige hechtenis wordt vereist. De vervulling van die twee voorwaarden dient in het bevel op precieze wijze vermeld te worden.

Door louter aan te stippen "dat we hier staan voor feiten met een zeer ernstig karakter en gezien tevens het zwaar verleden van de verdachte", preciseert het bevel niet welke gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte dermate de openbare veiligheid raken dat de voorlopige hechtenis vereist wordt.

Dirikx

Gelet op het bestreden arrest, op 8 mei 1973 door het Hof van beroep te Luik, kamer van inbeschuldigingstelling gewezen ;

Over het middel ambtshalve afgeleid uit de schending van artikel 2 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis zoals vervangen bij artikel 2 van de wet van 13 maart 1973 tot wijziging van eerstvernoemde wet en tot aanvulling van artikel 447 van het Wetboek van strafvordering.

Overwegende dat op 23 april 1973 op grond van feiten van heling tegen eiser door de onderzoeksrechter te Hasselt een bevel tot aanhouding werd verleend ; dat dit bevel bij beschikking van de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Hasselt op 27 april 1973 werd bevestigd, bevestiging waartegen eiser hoger beroep instelde ;

Overwegende dat blijkens voormeld bevel en voormelde beschikking eiser in België zijn verblijf heeft ;

Overwegende dat het bestreden arrest, dat insgelijks het bevel tot aanhouding bevestigt, als beweegredenen aanvoert : "dat er ernstige en uitzonderlijke omstandigheden voorhanden zijn die de openbare veiligheid raken en dat we hier staan voor feiten met een zeer ernstig karakter en gezien tevens het zwaar verleden van beroeper" ;

Overwegende dat het bevel tot aanhouding de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte dient te preciseren die ernstige en uitzonderlijke omstandigheden uitmaken ;

Dat het daarenboven de omstandigheden eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte moet vermelden uit hoofde waarvan om redenen van openbare veiligheid de voorlopige hechtenis wordt vereist ;

Dat de vervulling van deze twee voorwaarden in het bevel op precieze wijze dient vermeld te worden ;

Overwegende dat, door louter aan te stippen "dat we hier staan voor feiten met een zeer ernstig karakter en gezien tevens het zwaar verleden van (de verdachte)", het bevel niet preciseert welke gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte dermate de openbare veiligheid raken dat de voorlopige hechtenis vereist wordt ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Laat de kosten ten laste van de Staat ;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Brussel, kamer van inbeschuldigingstelling.

RAAD VAN STATE

7e KAMER—16 OKTOBER 1972

Voorzitter : de h. K. Mees

Staatsraden : de hh. Smolders en Depondt

Eerste Auditeur : de h. Vliebergh

Advocaat : Mr. A. Houtekier

Administratieve rechtshandelingen—Intrekking.

Een administratieve rechtshandeling die de rechtstoestand van een ambtenaar bepaalt, met name de datum van zijn ranginneming vaststelt, kan, wanneer zij door een onregelmatigheid is aangetast, door de overheid worden ingetrokken binnen de termijn bepaald voor het instellen van een annulatieberoep.

De intrekking, zowel als de vernietiging, is slechts mogelijk mits de onregelmatigheid bewezen is. Het bewijs daarvan moet in beginsel worden geleverd door diegene die tot intrekking besluit. In de onderhavige zaak moet de verzoeker niet de regelmatigheid van de ingetrokken beslissing bewijzen, doch de tegenpartij de onregelmatigheid ervan.

Een ranginneming met terugwerking bij toepassing van art. 10 van het K.B. van 22 juli 1964, kan slechts onregelmatig zijn als geen der in het personeelskader opgenomen betrekkingen van onderbureauchef vacant was gedurende gans de periode van de terugwerking. Het is de zaak van de Minister van Justitie, die het voordeel van het toegekende ranginneming heeft ontnomen, te bewijzen dat die toestand zich inderdaad heeft voorgedaan.

Marynissen t/ De Belgische Staat (Minister van Justitie)
Arrest n° 15.505

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing van de Minister van Justitie d.d. 15 december 1970 tot intrekking van zijn beslissing van 23 oktober 1970 die verzoekers ranginneming als onderbureauchef op 1 september 1963 bepaalde ;

Overwegende dat verzoeker bij ministerieel besluit van 7 oktober 1960 als opsteller-rekenplichtige voor de duur van zes maanden, ingaande op 1 augustus 1970, met de hogere functie van rekenplichtige onderbureauchef in de Weldadigheidskolonie te Wortel belast werd ; dat hij slaagde voor het examen van onderbureauchef dat op 30 oktober 1962 en 22 mei 1963 plaatsvond en waarvan de uitslag hem op 3 september 1963 werd medegedeeld ; dat hij bij ministerieel besluit van 13 november 1968 tot onderbureauchef met ingang van 1 november 1968 werd bevorderd ; dat hij tot op laatstgenoemde datum zonder onderbreking de hogere functie van rekenplichtig onderbureauchef en onderbureauchef had uitgeoefend ; dat hij als onderbureauchef de aan die graad verbonden functies bleef uitoefenen bij bovengenoemde inrichting ; dat hij op 16 oktober 1970 aan de Minister vroeg, met toepassing van artikel 10 van het koninklijk besluit van 12 april 1950 waarbij de toekenning van de toelage voor de uitoefening van hogere functies werd geregeld, de door hem *ad interim* verstrekke diensten voor de vaststelling van zijn wedde en voor zijn ranginneming in rekening te brengen ; dat de Minister op 23 oktober 1970 deze vraag inwilligde en verzoekers ranginneming als

onderbureauchef op 1 september 1963 bepaalde ; dat evenwel na een nieuw onderzoek de Minister op 15 december 1970 zijn beslissing van 23 oktober 1970 introk ;

Overwegende dat de tegenpartij de onbevoegdheid van de Raad van State opwerpt ; dat volgens haar de vraag "tot het bekomen van de ranginneming op 1 september 1963 volledig gelijkstaat met de vraag tot uitbetalen van de toelage voor de uitoefening van een hogere functie, waarvan de voorwaarde door het koninklijk besluit van 22 juli 1964 is bepaald" ; dat zij verder betoogt dat verzoeker, die aan de gestelde voorwaarde weert te voldoen, de Belgische Staat rechtstreeks in betaling van deze toelage voor de gewone rechter kan dagvaarden, wat de bevoegdheid van de Raad van State uitsluit ;

Overwegende dat voornoemd ministerieel besluit van 7 oktober 1960 aan verzoeker voor uitoefening van hogere functies een jaarlijkse toelage van 8.000 frank toekende ; dat uit latere besluiten tot verlenging van de termijn voor de uitoefening van hogere functies blijkt dat deze toelage steeds opnieuw aan verzoeker werd toegekend ; dat artikel 10 van het koninklijk besluit van 12 april 1950, waarvan verzoeker op 16 oktober 1970 aan de Minister de toepassing vroeg, niet het recht op toelage voor de uitoefening van een hogere functie doch alleen de ranginneming voor de graad- en de weddebevordering betrof ; dat de onderhavige vraag tot vernietiging van de ministeriële beslissing die aan verzoeker de door hem verkregen ranginneming ontnemt en geen enkele weerslag heeft op de door hem genoten toelage derhalve niet strekt tot de toekenning van de bedoelde toelage ; dat de exceptie van onbevoegdheid niet gegrond is ;

Overwegende dat verzoeker als enig middel aanvoert dat de bestreden beslissing strijdig is met artikel 10 van het koninklijk besluit van 22 juli 1964 waarbij de toekenning van de toelage voor de uitoefening van hogere functies wordt geregeld ; dat hij betoogt dat, aangezien hij aan alle door dit artikel gestelde voorwaarden voldeed om voor de graad- en weddebevordering rang in te nemen op 1 september 1963, de ministeriële beslissing van 23 oktober 1970 de voornoemde bepaling juist had toegepast en derhalve niet mocht ingetrokken worden ; dat hij zodoende mede de schending van zijn verkregen rechten inroept ;

Overwegende dat luidens artikel 10 van het koninklijk besluit van 22 juli 1964 het personeelslid dat vast bevorderd wordt tot de graad die overeenstemt met de vaste betrekking welke hij in de uitoefening van een hogere functie heeft waargenomen, een ranginneming bekomt voor de bevordering tot een hogere wedde en een hogere graad, op de dag vanaf welke hij bedoelde betrekking zonder onderbreking heeft waargenomen ; dat voor deze ranginneming, voornoemd artikel nog als voorwaarden stelt dat het personeelslid bij zijn bevordering in dezelfde betrekking wordt aangewezen als deze welke hij in de uitoefening van de hogere functie heeft waargenomen en dat de dag van de ranginneming "niet mag teruggaan tot vóór de datum waarop het personeelslid alle vereisten heeft vervuld welke het statuut van het Rijks-personeel stelt om tot de betrekking bevorderd te worden, noch vóór de datum waarop de betrekking vacant is geweest" ;

Overwegende dat de tegenpartij niet betwist dat aan

al deze voorwaarden, behalve de laatste, door verzoeker was voldaan; dat zij voorhoudt dat wanneer verzoeker belast werd met de uitoefening van de hogere functies van rekenplichtig onderbureauchef, geen met die graad overeenstemmende betrekking vacant was, noch zelfs bestond, en dat verzoeker alleszins het bestaan en de vacature van die betrekking niet bewijst; dat uit de toelichting van dat verweermiddel door de tegenpartij in haar laatste memorie blijkt dat zij het niet-bestaan en niet-vacant zijn van de betrekking waarin verzoeker de hogere functie heeft uitgeoefend hieruit afleidt dat "er hoegenaamd geen ambt van rekenplichtige onderbureauchef in de Kolonie Wortel voorzien was";

Overwegende dat een administratieve handeling die, zoals de ministeriële beslissing van 23 oktober 1970, de rechtstoestand van een ambtenaar bepaalt, met name de datum van zijn ranginneming vaststelt, wanneer zij door een onregelmatigheid is aangetast, door de overheid kan worden ingetrokken binnen de termijn bepaald voor het instellen van een beroep in vernietiging; dat echter de intrekking zowel als de vernietiging slechts mogelijk is mits de onregelmatigheid bewezen is; dat het bewijs daarvan in beginsel moet worden geleverd door degene die tot intrekking besluit; dat derhalve, in de onderhavige zaak, niet verzoeker de regelmatigheid van de ingetrokken beslissing, doch de tegenpartij de onregelmatigheid ervan moet bewijzen;

Overwegende dat uit het administratief dossier niet blijkt dat de intrekking werd besloten op enige andere grond dan dat "het niet bewezen is dat toentertijd de betrekking waarin de heer Marynissen benoemd is, vacant was en dat integendeel schijnt te moeten worden aangenomen dat die betrekking niet bestond"; dat op 1 augustus 1960, volgens de tegenpartij zelf, voor de welddigheidsinrichtingen twaalf betrekkingen van rekenplichtig onderbureauchef waren opgenomen in het personeelskader en vier van die betrekkingen alsdan vacant waren, en dat vanaf 13 februari 1968, krachtens het koninklijk besluit van 8 februari 1968, het personeelskader voor de gezamenlijke strafinrichtingen drieëndertig betrekkingen van onderbureauchef telde; dat uit het administratief dossier niet blijkt, en dat de tegenpartij niet beweert, dat er benevens de besluiten tot vaststelling van het personeelskader, nog andere organieke bepalingen bestaan die de betrekkingen van onderbureauchef verbinden aan de afzonderlijke inrichtingen; dat derhalve het niet-vacant zijn van de betrekking van rekenplichtig onderbureauchef of, vanaf 13 februari 1968 van onderbureauchef, waarin verzoeker de hogere functie heeft uitgeoefend, niet kan worden afgeleid uit het niet-bestaan van zodanige betrekking bij de Welddigheidskolonie te Wortel, begrip dat, in het raam van de zoëven geschetste regeling, zonder reglementaire inhoud is; dat integendeel, in zover de vacature van bewuste betrekking afhangt van het bestaan ervan, alleen het personeelskader voor de gezamenlijke inrichtingen bescheid kan geven over de vraag of die voorwaarde vervuld is; dat reeds is aangetoond dat tal van betrekkingen van rekenplichtig onderbureauchef nadien omgezet in betrekkingen van onderbureauchef, in het personeelskader waren opgenomen;

Overwegende dat de ranginneming van verzoeker met terugwerking van 1 november 1968 tot 1 september 1963 slechts onregelmatig kan zijn wegens gemis van vaca-

ture in de mate waarin men, naar het verleden toe opklimmend, zou stuiten op een periode waarin geen enkele van de in het personeelskader opgenomen betrekkingen van onderbureauchef of rekenplichtig onderbureauchef vacant zou zijn, m.a.w. alle zodanige betrekkingen voorzien waren van een titularis; dat de tegenpartij niet bewijst noch zelfs tracht te bewijzen dat die toestand zich inderdaad heeft voorgedaan na 1 september 1963; dat derhalve niet blijkt dat de bestreden beslissing aan verzoeker de rechten door hem verkregen ingevolge de beslissing van 23 oktober 1970 terecht heeft ontnomen; dat het middel gegrond is,

Besluit:

De beslissing van de Minister van Justitie d.d. 15 december 1970 tot intrekking van zijn vorige beslissing van 23 oktober 1970 die verzoekers ranginneming als onderbureauchef op 1 september 1963 bepaalde, is vernietigd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e KAMER—20 APRIL 1972

Voorzitter: de h. Paës

Raadsheren: de h. Delva en Mevr. de Man

Advocaten: Mrs. Lamberty loco Le Paige, Lebacq en Bruneel

1. Rechtsvordering en vordering—Afstand van rechtsvordering—Begrip—Aanvaarding door wederpartij—Niet vereist.

2. Geesteszieken—Afstand van rechtsvordering—Na overlijden van de eiser op grond van seniliteit betwist—Toepassing van art. 504 B.W.

1. Wanneer de eiser luidens een eigenhandig geschreven en ondertekende verklaring afziet van alle eisen die hij tegen de verweerders ingesteld heeft, en uitdrukkelijk erkent dat zijn aanspraken ongegrond zijn, heeft die verklaring betrekking op de grond van het recht en niet op de rechtspleging. De rechtsgeldigheid van zulke afstand van rechtsvordering is niet afhankelijk van de aanvaarding van de verwerende partij.

2. De rechtsgeldigheid van een afstand van rechtsvordering kan niet betwist worden aan de hand van een medisch getuigenschrift, naar luid waarvan de eiser, die sindsdien overleden is, op het tijdstip van de afstand door ouderdomsdementie was aangetast, indien tegen hem geen maatregel van onbekwaamverklaring werd uitgesproken of gevraagd en het bewijs van de krankzinnigheid niet uit de betwiste afstand zelf voortvloeit (art. 504 B.W.).

Gaupin t/ P.V.B.A. Sanderusschool e.a.

Overwegende dat het hoger beroep ontvankelijk is;

Overwegende dat de door wijlen Gaupin Georges, vader en rechtsvoorganger van appellante en van tweede geïntimeerde tegen laatstgenoemde en tegen P.V.B.A. Sanderus-School ingestelde vordering strekte tot betaling — hoofdelijk of in solidum — van een glo-

baal bedrag van drie miljoen fr. in hoofdsom, vatbaar voor verhoging of vermindering hangende het geding, met toevoeging van de vergoedende en de gerechtelijke intresten, ter vereffening van diverse schuldvorderingen uit hoofde van o.m. respectievelijk : tegenwaarde van aandelen, activiteiten en prestaties in de uitbating van de school, vertalingen, huurgelden, verkoop van schooluitbating en schoolgerief en afnemen van examens ;

Overwegende dat wijlen Gaupin G. op 28 april 1969 overleden is, nadat hij op 30 oktober 1968 een schriftelijke verklaring van zijn hand had ondertekend, luidens welke hij alle tegen huidige geïntimeerden ingestelde eisen verzaakte ; dat appellante het geding niettemin bij conclusie van 16 mei 1969 hervatte ; dat de eerste rechter de vordering ontvankelijk en de gedingshervatting regelmatig verklaarde, de vordering ten gronde echter afwees ;

Wat de ontstentenis van aanvaarding van de op 30 oktober 1968 afgelegde schriftelijke verklaring van afstand betreft :

Overwegende dat de argumentatie van appellante ter bestrijding van de rechtsgeldigheid van bewuste afstand niet kan worden bijgetreden ; dat haar betoog uitsluitend is toegespitst op de ter zake niet verwezenlijkte hypothese dat bedoelde verklaring een afstand van geding, d.i. van rechtspleging, zou uitmaken in de zin van de toen vigerende art. 402 en 403 Wetboek Burgerlijk Procesrecht, terwijl de bewoording van deze verklaring duidelijk wijst op de bedoeling van wijlen Gaupin G. afstand te doen van zijn vorderingsrecht, waar de verklaring luidt als volgt : "Ik verzaak aan alle eisen die ik gesteld heb zowel tegen Raymond Gaupin, als tegenover de Sanderus-School P.V.B.A., die ik vastgesteld heb niet gegrond te zijn en ik verzaak meer in het bijzonder aan de vordering ingesteld voor de Burgerlijke Rechtbank te Antwerpen. Ik heb vastgesteld dat mijn aanspraken ongegrond zijn. Zandhoven den 30 oktober 1968" ;

Overwegende dat de aangehaalde verklaring onmiskenbaar betrekking heeft op de grond van het recht en geenszins op de rechtspleging ; dat dergelijke afstand van rechtsvordering wordt beheerst door de algemene rechtsbeginselen, met dien verstande o.m. dat de partij die afstand doet haar vordering naderhand niet hernieuwen mag ; dat de rechtsgeldigheid van de afstand van rechtsvordering dan ook niet onderhevig is aan de door artikelen 402-403 Wetboek Burgerlijk Procesrecht gestelde voorwaarden en dus evenmin afhankelijk is van de aanvaarding van de verwerende partij ;

Wat de subsidiair opgeworpen waardeloosheid van de afstand wegens krankzinnigheid of geestesgestoordheid in hoofde van wijlen Gaupin Georges betreft :

Overwegende dat appellante, in ondergeschikte orde, tevergeefs de door wijlen Gaupin Georges op 30 oktober 1968 verrichte afstand van rechtsvordering aanvecht onder aanvoering dat betrokkene op dat tijdstip door seniliteit of ouderdomsdementie was aangetast ; dat geïntimeerden hiertegen terecht, met verwijzing naar art. 504 Burgerlijk Wetboek, inbrengen dat t.o.v. wijlen Gaupin Georges vóór diens overlijden geen maatregel van onbekwaamverklaring werd uitgesproken of gevorderd en dat,

in strijd met wat appellante ondoelmatig betoogt, het bewijs van de krankzinnigheid ter zake geenszins uit de aangevochten verklaring van afstand zelf voortvloeit ; dat noch de o.m. aan de hand van het attest van zenuwarts Ballet ontwikkelde argumentatie m.b.t. de geestes-toestand van wijlen Gaupin Georges op het tijdstip van de feiten, noch het aangeboden bewijs door getuigen ten deze dienstig of doorslaggevend is ; dat de intrekking van de afstand op 16 november 1968, als dusdanig zonder enige juridische draagwijdte, de rechtsgeldigheid van de verklaring van 30 oktober 1968 niet aantast ;

Wat de nietigheid van de afstand wegens arglist betreft :

Overwegende dat, bij gebrek aan bewijs, op het in nog meer ondergeschikte orde opgeworpen middel van nietigheid wegens arglist evenmin kan worden ingegaan ;

Overwegende dat uit bovengaande beschouwingen blijkt dat de door geïntimeerde ingeroepen afstand van rechtsvordering rechtsgeldig is tot stand gekomen ; dat de bij conclusie van 16 mei 1969 door appellante geformuleerde hervatting van geding dienvolgens niet ontvankelijk is ;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ; Ontvangt het hoger beroep ; Verklaart het niet gegrond ; Bevestigt het bestreden vonnis voor zover het de vordering, zoals die door dame Gaupin Eugenia werd hervat, heeft afgewezen, met dien verstande dat deze hervatting van geding zonder voorwerp is, gelet op de rechtsgeldigheid van de afstand van rechtsvordering door wijlen Gaupin Georges verricht ; Verwijst appellante in de kosten van hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

KAMER VAN INBESCHULDIGINGSTELLING—
11 SEPTEMBER 1973

Voorzitter : de h. Holvoet

Raadsheren : de hh. Van Ackere en Lox

Substituut-procureur-generaal : de h. Declercq

Onderzoeksrechter—Vordering tot onderzoek—Afwijzing—Bevoegdheid.

De onderzoeksrechter die een van de procureur des Konings uitgaande vordering tot onderzoek afwijst, bevestigt, zonder daartoe enige bevoegdheid te bezitten, over de strafvordering ; dit recht komt krachtens de artt. 127 e.v. Sv. uitsluitend aan de onderzoeksgerechten toe.

V.A.

Rechtsvordering

Gezien de processtukken ten laste van : V.A., verdacht van te Vorst en elders in het arrondissement Brussel, in 1972 en 1973, gehuwd zijnde met W. A., die

klacht ingediend heeft, een bijzit in het echtelijk huis te hebben onderhouden ;

Gezien de vordering tot onderzoek van 8 september 1972 ;

Overwegende dat de oorspronkelijk ingediende klacht op 18 januari 1973 ingetrokken werd door W. A. ;

Overwegende dat, vooraleer het onderzoek door de raadkamer kon afgesloten worden, een nieuwe klacht door W. A. ingediend werd op 24 januari 1973 ;

Overwegende dat, na mededeling van het dossier voor eindvordering, de h. Procureur des Konings op 16 februari 1973 de h. Onderzoeksrechter uitdrukkelijk vorderde een onderzoek in te stellen over de nieuwe, in de klacht van 24 januari 1973 bedoelde feiten ;

Gezien de beschikking van 7 maart 1973, waardoor de h. Onderzoeksrechter voormelde vordering "afwijst" ;

Gezien het verzet tegen deze beschikking op 7 maart 1973 aangetekend door de h. Procureur des Konings ;

Overwegende dat dit verzet ontvankelijk is ;

Overwegende dat de vordering van 16 februari 1973 niet tot voorwerp had het uitvoeren van een of andere bepaalde onderzoeksverrichting doch integendeel de strafvordering instelde voor de feiten die door de klacht van 24 januari 1973 bedoeld werden ;

Overwegende dat de h. Onderzoeksrechter, zonder daartoe enige bevoegdheid te bezitten, beslist heeft over de aldus ingestelde strafvordering, waar dit recht door de artikelen 127 en volgende van het Wetboek van Strafvordering uitsluitend aan de onderzoeksmachten voorbehouden wordt ;

Gelet op de artikelen 9, 61, 218, 235 en 539 van het Wetboek van Strafvordering, artikelen 11, 12, 13, 16, 24, 34 tot 37 van de wet van 15 juni 1935 ;

Vordert het Hof, Kamer van inbeschuldigingstelling, het verzet te ontvangen, de bestreden beschikking teniet te doen, vast te stellen dat het gerechtelijk onderzoek niet afgesloten is en te zeggen voor recht dat het de h. Onderzoeksrechter behoort onverwijld alle nuttige maatregelen te treffen naar aanleiding van de ingestelde rechtsvorderingen.

Arrest

Overwegende dat het verzet aangetekend door de h. Procureur des Konings op 7 maart 1973 tegen de beschikking van de h. Onderzoeksrechter d.d. 7 maart 1973 ontvankelijk is ;

Overwegende dat de vordering van 16 februari 1973 niet tot voorwerp had het uitvoeren van een of andere bepaalde onderzoeksverrichting doch integendeel de strafvordering instelde voor de feiten die door de klacht van 24 januari 1973 bedoeld werden ;

Overwegend dat de h. Onderzoeksrechter, zonder daartoe enige bevoegdheid te bezitten, beslist heeft over de aldus ingestelde strafvordering, waar dit recht door de artikelen 127 en volgende van het Wetboek van Strafvordering uitsluitend aan de onderzoeksrechtbanken voorbehouden wordt ;

Gelet op de artikelen 9, 61, 218, 235 en 539 van het Wetboek van Strafvordering, artikelen 11, 12, 13, 16, 24, 34 tot 37 van de wet van 15 juni 1935,

Gezien de wetsbepalingen van het strafvorderingswetboek nopens de inbeschuldigingstellingen, en beslissende gelijkvorming,

Het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling,

Na beraadslaging,

Geeft akte aan het Openbaar Ministerie van zijn vordering,

Ontvangt het verzet,

Doet de bestreden beschikking te niet ;

Stelt vast dat het gerechtelijk onderzoek niet afgesloten is ;

Zegt voor recht dat het de h. Onderzoeksrechter behoort onverwijld alle nuttige maatregelen te treffen naar aanleiding van de ingestelde rechtsvorderingen.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TURNHOUT

4e KAMER—21 MEI 1973

Voorzitter : de h. W. Bijl

Openbaar ministerie : de h. J. Cuypers

Advocaat : Mr. J. De Cannière

Bedrog—Bedrieglijk gebruik van benaming—Verkoop van een plantaardig produkt, dat melk bij de koffie vervangt—Onder de benaming "Mikromel".

Verdachte verkoopt onder de benaming "Mikromel" een plantaardig produkt, dat ter vervanging van melk bij koffie of thee kan gevoegd worden. Het openbaar ministerie beweert, dat de benaming doet geloven dat het produkt minstens 50 % vetstof van melk bevat.

Het op zichzelf bestaande Nederlandse woord "mel" duidt niet op het voedingsmiddel "melk", maar op planten. Voor het bewijs van het bedrog is vereist, dat aangetoond wordt, dat "mel" niet doet geloven aan een kwaliteit overeenstemmend met dat woord, maar aan de kwaliteit overeenstemmend met een ander gelijkend woord. Hoewel op het eerste gezicht de associatie met het voedingsmiddel "melk" nogal voor de hand liggend lijkt, dient toch bij nader onderzoek vastgesteld te worden dat er een zekere twijfel blijft bestaan, die de verdachte dient ten goede te komen.

Sas

De feiten

Beklaagde is één van de Belgische invoerders van het produkt genaamd "Mikromel" van een Nederlandse fabrikant, W. Van Oordt en C^o N.V., Rotterdam.

Het produkt bestaat uit een poeder in een papieren zakje, waarop staan :

— als vermeldingen : de algemene benaming "Mikromel", omschreven als een "completa Domo product", met de bestemming en gebruikswijze : "Voeg de inhoud van dit zakje toe aan de warme koffie" ;

— als afbeelding : de zon die in de kop koffie schijnt.

Het is een algemeen bekend en overigens niet betwist feit, dat koffie opgediend en verbruikt wordt met mogelijke toevoeging van melk en suiker in afzonderlijke recipiënten en/of verpakkingen. Het produkt is als zodanig niet schadelijk voor de volksgezondheid. Verschillende concurrerende firma's gebruiken eveneens een samengestelde benaming, waarin het bestanddeel "mel" voorkomt.

Standpunt van het openbaar ministerie

Het openbaar ministerie legt nu volgend feit ten laste van beklagde: "de verkoop van een voor mensenvoeding bestemd produkt onder een *benaming*, in casu "mikromel", die doet geloven dat het produkt minstens 50 % vetstof van melk zou bevatten", hetgeen echter niet het geval is, vermits het produkt volledig plantaardig is op basis van kokosolie, welk feit gekwalificeerd wordt als inbreuk op de Wet van 20 juli 1962.

Het gaat dus niet om het feit dat de samenstelling van het produkt niet vermeld zou zijn, noch over enige andere vorm van bedrog, doch specifiek wel om de gebruikte benaming "mikromel".

Het openbaar ministerie steunt bij zijn bewijslast op een vooronderzoek dat slechts de volgende gegevens omvat: een proces-verbaal van monsterafname met verklaring van beklagde, een proces-verbaal van kennisgeving van de analyse met verklaring van beklagde, en de uitslag van de analyse zelf, dit alles op initiatief van de repressieve dienst van de Nationale Zuiveldienst.

De uitslag van de analyse stelt vast, dat de vereiste vetstof niet aanwezig is, doch dat het produkt volledig plantaardig is, op basis van kokosolie, terwijl de verklaring van beklagde enkel inhoudt, dat hij reeds bij de monsterneming heeft meegedeeld dat dit Nederlands produkt, waaraan hij als één der Belgische invoerders de benaming uiteraard niet heeft gegeven, absoluut geen melkpoeder bevat, doch plantaardig is.

Het standpunt van de fabrikant wordt niet gehoord, noch dit van de klanten, namelijk de restaurant-, hotel- en dancinghouders, alsmede de grootverbruikers, noch van de uiteindelijke consument.

Het onderzoek ter zitting brengt geen nieuwe elementen bij.

Standpunt van de verdediging

De verdediging betwist geenszins de uitslag van de analyse, welke overigens reeds tevoren toegegeven werd, doch houdt voor dat er geen bedrog is, daar op geen enkele wijze wordt vooropgezet dat het produkt melkpoeder bevat, doch dat het kan dienen als *vervanging* van de gebruikelijke toevoeging van melk en/of melkpoeder bij het nemen van koffie en thee.

De verdediging beroept zich te dien einde op volgende argumenten:

- de benaming "mikromel" van het Nederlandse produkt, is gedeponereerd in twaalf Europese landen, zowel uit de Germaanse als Romaanse en Slavische taalgroep, zelfs in bepaalde Afrikaanse en Aziatische landen, alwaar het woordbestanddeel "mel" geen associatie oproept met het voedingsmiddel "melk".

Dit argument heeft alleszins een principiële waarde, vermits bij de steeds toenemende internationalisering van de handel op dit gebied, allerlei verrassende mogelijkheden ontstaan, zelfs louter toevallige.

In casu is het aanvaardbaar dat de grootste afzet geschiedt buiten het Nederlandstalige gebied, alwaar het woordbestanddeel "mel" geen associatie oproept met "melk".

In de stelling van het openbaar ministerie dient echter noodzakelijkerwijze deze benaming van een buitenlands produkt met internationale verspreiding onderzocht

te worden in ons eigen taalgebied, met al de consequenties vanden.

- zoals reeds gezegd bezitten de begeleidende teksten en afbeelding geen enkel aanduidingselement in de richting van de voedingswaar "melk".

het feit dat de tariefpost bij de invoer niet die is van zuivelprodukten, doch wel van plantaardige produkten, is op zichzelf alleen niet van determinerend belang, evenmin als het feit dat andere concurrerende firma's in hun benaming hetzelfde woordbestanddeel gebruiken.

- het is inderdaad juist dat de benaming niet "mikromel" luidt, doch dit is op zichzelf evenmin een determinerend argument, vermits ook een onvolledig en/of deelwoord kan leiden tot het vereiste "doen geloven" aan de aanwezigheid van de hoedanigheid, benoemd door het juiste woord.

- bovendien kan het woordbestanddeel "mel" evengoed associaties oproepen met het Latijnse "Mel-honing" en met "karamel", hetwelk van Spaanse oorsprong zijnde, opgenomen is zowel in het Nederlands als in het Frans, en waarbij op "zoetigheid" geduid wordt en niet op melk.

Deze argumentatie heeft eveneens een principieel belang, vermits het openbaar ministerie bij dergelijke theoretisch althans mogelijke associaties, de bewijslast draagt, temeer daar zoetigheden ook bij het nuttigen van koffie gebruikelijk zijn. Overigens zijn er ook nog andere plantsoorten met een benaming door een woord met de stam "mel".

Het bestaan van het Nederlandse woord "mel"

De zeer rijke woordenschat van de Nederlandse taal, bezorgt echter een nogal verrassend element ter zake, in die zin, dat volgens het "Groot Woordenboek der Nederlandse Taal - Van Dale", het woord "mel" bestaat, verwijzend naar het woord "melde", hetgeen betekent "ganzevoetachtig plantengeslacht, waarvan verscheidene soorten in het wild voorkomen" en "benaming voor verscheidene soorten van ganzevoet".

Hieruit blijkt dat het op zichzelf bestaand Nederlands woord "mel" niet duidt op de voedingswaar "melk", doch precies op planten, dit is: plantaardig, hetgeen het produkt "mikromel" nu juist is, en waardoor meteen de stelling van het openbaar ministerie zou worden ontworpen.

Hiertegenover kan inderdaad gesteld worden dat de "werkelijkheid van een effectief bedrog" primeert op een louter toevallige en voor beklagde gelukkige taalspitsvondigheid, geput uit het zelfstandig bestaan van het woord "mel", waarop echter onmiddellijk dient gerepliceerd te worden dat het hier toch om een strafgeding gaat, met een strikte bewijslast ten laste van het openbaar ministerie.

Inderdaad vergt het bewijs van de telastelegging dat het woordbestanddeel "mel" van de benaming "mikromel" niet doet geloven in de aanwezigheid van een kwaliteit overeenstemmend met dit woord, zowel in het Nederlands, het Latijn en het Spaans, doch wel met die van een ander gelijkend woord.

Dit bewijs zou dan bij gebreke aan andere elementen, noodzakelijkerwijze vervat moeten liggen in het vermoeden dat de Nederlandstaligen van België, hetzij het Ne-

derlandse woord "mel" voorkomende in de benaming van een Nederlands produkt, niet zouden kennen, hetzij alleszins de voorkeur geven en/of blijven geven aan een betekenis van een woord dat taalkundig gezien niet gebruikt werd.

Princiepelijk en in het kader van een strafgeding, dient inderdaad vastgesteld te worden dat het onderzoek ter zake geen enkel element bevat, doch louter beperkt werd tot een analyse, welke overigens blijkens het toegepaste invoertarief en de bekentenis van beklaagde, niet eens nodig was, terwijl voormeld dubbel vermoeden weliswaar mogelijk is, doch geen enkel element erop wijst dat dit door de Rechtbank als voldoende vaststaand dient beschouwd te worden.

In het perspectief van al wat voorafgaat is het dan toch niet uitgesloten, dat degenen aan wie beklaagde verkocht, wel wisten dat het produkt geen melkpoeder bevatte, doch wel plantaardig is. In dit opzicht kan ook nog een aanduiding gevonden worden in het feit dat een fabrikant van een gelijkaardig produkt met de benaming "alsamello", uitdrukkelijk op de verpakking vermeldt dat het om plantaardige vetten gaat, welk procédé bij verplichting hiertoe hoogstwaarschijnlijk vele moeilijkheden zou oplossen. Dit lijkt destemee aangewezen, daar zoals uit de dagvaarding blijkt het toch alleen gaat om de benaming, in casu gebonden aan een bepaalde taal, hetwelk in een meertalig land met zelfs meertalige gebieden, doch zonder verplichte meertalige kennis, toch zou kunnen leiden tot nogal eigenaardige situaties.

Derhalve en hoewel op het eerste gezicht de associatie van de benaming "mikromel" met de voedingswaar "melk" nogal voor de hand liggend lijkt dient bij nader onderzoek toch vastgesteld te worden volgens de principiële regels van de bewijslast in strafzaken, dat om al de verschillende voormelde redenen een zekere twijfel blijft bestaan, welke ten goede dient te komen aan beklaagde.

(...)

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 15 juni 1973

Pacht—In de loop van de eerste pachtperiode kunnen de partijen geldig bij onderhandse akte de duur verlengen, mits de verplichte minimumduur van negen jaar nageleefd wordt.

Vier eigenaars hadden in 1954 een perceel, groot circa 1 ha, in pacht gegeven voor een termijn van vijftien jaar, eindigend op 30 september 1969. Bij onderhandse akte van 1963 werd de pacht verlengd tot einde september 1972. Nadat drie verpachters in 1970 hun deel bij notariële akte aan de vierde hadden afgestaan, zegde deze op 24 september 1970 de pacht op tegen 30 september 1972.

In hun cassatieberoep tegen een vonnis van Rb. Ieper, 12 april 1972, beweren de pachters, dat de onderhandse akte van 1963 voor hen een afstand inhield van hun recht om, bij gebreke aan geldige opzegging tegen 30 september 1969, de pacht voor een nieuwe periode van negen jaar vanaf deze laatste datum te zien verlengen, en dat die afstand slechts bij authentieke akte of bij verklaring afgelegd voor de vrederechter kon gebeuren.

"Overwegende dat het vonnis vaststelt dat bij de overeenkomst van 6 februari 1963 betreffende het perceel nr. 124 groot circa 1 ha, de pacht verlengd werd en dus niet voortijdig beëindigd ;

"Overwegende dat, nu geen einde werd gemaakt aan de lopende pacht, voormelde overeenkomst niet bij authentieke akte of bij een voor de vrederechter afgelegde verklaring diene vastgesteld te worden ;

"Overwegende dat, ofschoon de pachter niet geldig afstand kan doen van het recht op pachtverlenging, dat bij gebreke aan geldige opzegging tegen het einde van de eerste gebruiksperiode ontstaat, hij echter geldig kan instemmen met de verlenging van de eerste gebruiksperiode die, mits de verplichte minimumduur van negen jaar wordt nageleefd, vrij door de partijen wordt bepaald."

(Voorzitter : Ridder Rutsaert—Raadsheer-verslaggever : de h. Gerniers—Advocaat-generaal : de h. Charles—Advocaten : Mrs. A. Bayart en G. van Hecke—In de zaak van landbouwers Merlevede en Feryn tegen landbouwer Lafaut).

Hof Gent (3e Kamer), 24 mei 1973

Onrechtmatige daad—Met een dronken bestuurder meedrijven—Risico-aanvaarding—Beperking van aansprakelijkheid.

In een geding voor de correctionele rechtbank, waarin betrokken waren de bestuurder van een auto die een ongeval had veroorzaakt, zijn verzekeraar en de medeinzittende, die zich burgerlijke partij stelde, werd de bestuurder op strafgebied veroordeeld wegens het toebrengen van onopzettelijke letsels aan de medeinzittende en wegens het rijden onder invloed ; de rechtbank kende de burgerlijke partij provisioneel een schadevergoeding van 7.500 fr. toe en beval een expertise. Op hoger beroep van de verzekeraar besliste het Hof :

"Overwegende dat eiseres (de burgerlijke partij) één vijfde van de aansprakelijkheid dient te dragen omdat zij had moeten bemerken dat C.O. (de bestuurder) niet in staat was behoorlijk een voertuig te besturen en omdat ze vrijwillig het risico aanvaardde plaats te nemen in zijn wagen."

(Voorzitter : de h. Van Malleghem—Raadsheeren : de hh. Verhegge en Dujardin—Eerste advocaat-generaal : de h. Vanhoudt—Advocaten : Mrs. Van Grembergen loco Due-rinck en Servranckx).

NOOT—Vgl. C.P. AUBEL, *En passant de tweede hand*, Deventer, 1972, pp. 13-17, waar de auteur wijst op het onderscheid tussen exoneratiebeding, toestemming, risico-aanvaarding, eigen schuld en waarschuwing. C.

Rb. Brussel (4e Kamer), 3 september 1973

Huwelijksvermogensstelsels—Gemeenschap van goederen—Man gaat een lening aan ten bate van de gemeenschap—Ontbinding van de gemeenschap door echtscheiding—Vordering tot terugbetaling—Niet ontvankelijk ten opzichte van de vrouw.

Eiseres leende aan haar zoon, tijdens zijn huwelijk, bedragen ten belope van 125.000 fr., die hij aanwendde voor het bouwen van een villa. Sedertdien werd het huwelijk tussen de zoon en zijn vrouw door echtscheiding ontbonden ; de gemeenschap is nog niet verdeeld en vereffend, maar de tot de gemeenschap behorende villa is verkocht, en na de aanzuivering van andere leningen werd een bedrag geconsigneerd bij een notaris, bij wie eiseres tegen de uitbetaling verzet heeft aangetekend. Eiseres heeft de man en de vrouw

tot terugbetaling gedagvaard. M.b.t. de eis tegen de vrouw beslist de rechtbank:

"Overwegende dat verweerster sub 2 de ontvankelijkheid der vordering en minstens de gegrondheid ervan betwist, voorhoudend dat zij vreemd is aan de leningen, dat enkel haar gewezen echtgenoot een schuldbekentenis heeft onderkend en dat de bekentenis van deze laatste omtrent het gezamenlijk door hen aangaan der leningen voor haar niet bindend is;

"Overwegende dat eiseres tot staving van haar vordering tegen beide verweerders inroept, dat de vermelde geconsigneerde som, voortkomend van de verkoop van de gemeenschappelijke villa van verweerders en derhalve deel uitmakend van de gewezen gemeenschap die tussen hen heeft bestaan, te haren behoeve en ten laste van verweerders tezamen als onderpand geldt ter aanzuivering van haar schuld-vordering;

"Overwegende dat de vordering enkel ontvankelijk en gegrond kan verklaard worden t.o.v. verweerder sub 1 en onontvankelijk t.o.v. verweerster sub 2;

"Overwegende immers dat uit de elementen der zaak en overgelegde bescheiden voortvloeit, volgt en blijkt, dat de leningen in kwestie enkel door verweerder sub 1 werden aangegaan en de schuldbekentenis enkel door hem werd geschreven en ondertekend; dat in die omstandigheden alleen verweerder sub 1 zich heeft kunnen verbinden en verbonden heeft en de door hem aangegane leningen niet kunnen worden ingeroepen tegen verweerster sub 2, al is deze zijn gewezen echtgenote en al werden deze leningen staande het huwelijk van verweerders gesloten; dat immers geldleningen aangegaan door de man als hoofd van de gemeenschap en het gezin, zelfs al zouden deze bestemd zijn ten behoeve van de gemeenschap of van de gemeenschappelijke goederen, alleen hemzelf verbinden, als zijn echtgenote, zoals ter zake, niet mede ondertekende noch desbetreffend uitdrukkelijk haar instemming betuigde;

"Overwegende dat uit de voorgaande elementen en beschouwingen dan ook volgt, dat enkel verweerder sub 1 tot de terugbetaling der beweerde en erkende ontleende geldsommen moet worden veroordeeld, wijl de vordering niet ontvankelijk moet worden gezegd voor zover zij gericht is tegen verweerster sub 2."

(Voorzitter: de h. Wyns—Openbaar ministerie: de h. Vandeplas—Advocaten: Mrs. P. Huenens, A. Van de Velde en E. Drappier—In de zaak: V. t/ D. en B.).

NOOT—Als de vrouw zich niet persoonlijk voor de schuld van de gemeenschap verbonden heeft en als zij na de ontbinding de gemeenschap verwerpt, staat zij niet in voor de schuld. Wanneer zij echter de gemeenschap aanvaardt, komen de schulden van de gemeenschap voor de helft ten laste van ieder van de echtgenoten (art. 1482 B.W.). In een geval dat met het bovenstaande kan vergeleken worden, oordeelde Rb. Dendermonde, 18 mei 1972, *R.W.*, 1972-73, 1240, dat de vrouw voor de helft van de schuld moest instaan. Natuurlijk moet er rekening mee gehouden worden, dat de vrouw voor de schulden van de gemeenschap niet verder gehouden is dan tot het bedrag van hetgeen zij uit de gemeenschap geniet, mits aan de bij art. 1483 B.W. gestelde vereisten voldaan is.

In de veronderstelling dat de vrouw zich persoonlijk voor de schuld van de gemeenschap had verbonden, mag daarop nog niet gezegd worden, dat zij na de ontbinding voor heel de schuld instaat: zij kan slechts voor de helft vervolgd worden, behalve wanneer het een hoofdelijke verbintenis betreft (art. 1487 B.W.), maar de schuldeiser kan zijn vordering ook uitoefenen op de eigen goederen van de vrouw onverschillig of zij de gemeenschap al dan niet aanvaard heeft. Zie de noot van I. MOREAU-MARGRÈVE onder Hof Brussel, 19 november 1971, *R. Banque*, 1972, 154. C.

EUROPEES RECHT

Overzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
(8-12 oktober 1973)

Zaak 12/73 Muras en Hauptzollamt Hamburg-Jonas
(prejudicieel)

Wat is nodig om worst te maken?

Daarvoor bestaan verschillende recepten. Zonder zich op het terrein van de volgelingen van Vatel te willen begeven heeft de Europese Economische Gemeenschap daar het hare voor. Volgens de gemeenschappelijke ordening in de sector varkensvlees, op grond waarvan een restitutie wordt verleend bij uitvoer van varkensworst naar derde landen — een restitutie die bedoeld is om het verschil te overbruggen tussen de noteringen op de wereldmarkt en de prijzen van de Gemeenschap —, dient, wil er van worst sprake zijn, het produkt, dat voor restitutie in aanmerking komt, zich in de Gemeenschap in het vrije verkeer te bevinden, van gezonde handelskwaliteit te zijn, alsmede bestemd en geschikt voor menselijke consumptie.

Een Duitse exporteur beriep zich op de betrokken verordening en verzocht de Gemeenschap om een restitutie van 195.762,42 DM voor uitvoer van 108.756,9 kg gedroogde worst naar Joegoslavië.

Uit een op verzoek van de Duitse douane opgesteld keuringsrapport bleek, dat het in casu een produkt betrof, dat uit vet en zeer inferieure slachtafvallen was vervaardigd. Het produkt kon niet als gedroogde worst worden aangemerkt, want er ontbrak een integrerend bestanddeel aan, namelijk vlees. Binnenslands zou dit produkt niet als gedroogde worst in het verkeer kunnen worden gebracht; zulks ware een *grote vervalsing*, als bedoeld in paragraaf 4, 2 van het Lebensmittelgesetz. Bovendien gaf deze waarwegens haar abnormale reuk en smaak aanleiding tot de klacht dat zij *bedorven en ondeugdelijk voor consumptie* was.

Onderwijl vorderde de Duitse douane terugbetaling van de verleende restitutie. Hiertegen stelde de exporteur administratief beroep in en toen dit verworpen werd wendde hij zich tot het Finanzgericht Hamburg.

Het Finanzgericht heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen om een prejudiciële beslissing verzocht over de zin en strekking van de betrokken communautaire regeling.

Het Hof heeft thans voor recht verklaard dat de vraag, of produkten bij uitvoer voor een restitutie in aanmerking komen, moet worden beoordeeld volgens de binnen de Gemeenschap geldende maatstaven. Bijgevolg kan een produkt, dat op het grondgebied van de Gemeenschap niet onder normale omstandigheden kan worden verhandeld, niet voor een restitutie bij export in aanmerking komen. Volgens de omschrijving in het gemeenschappelijk douanetarief moet de worst vlees bevatten en niet slechts slachtafvallen. Bovendien moeten zijn bestanddelen zijn gedroogd.

Zaak 34/73 Variola (prejudicieel)
Losgeld?

Door de Italiaanse douane te Triëst werden aan een onderneming aldaar, die graan had ingevoerd uit Argentinië en Canada, verschillende heffingen opgelegd, onder de benaming "administratierecht", "statistiekrecht" en "losgeld".

Daar de importeur van mening was dat deze heffingen hetzelfde effect hadden als douanerechten die zowel op grond van het E.E.G.-Verdrag als van de verordeningen betreffende de gemeenschappelijke ordening in de sector granen zijn verboden, verzocht hij de Rechtbank te Triëst om de douane tot terugbetaling van de door hem betaalde bedragen te veroordelen.

De Rechtbank te Triëst heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen verschillende vragen inzake de uitlegging van communautaire verordeningen voorgelegd; daarbij heeft zij haar vragen echter tot het losgeld beperkt. Immers, het Hof heeft zich vroeger reeds kunnen uitspreken over de aard van het statistiekrecht (zaak 24/68: Commissie tegen de Italiaanse Republiek, 1 juli 1969) en over het administratierecht (zaak 8/70: Commissie tegen de Italiaanse Republiek, 18 november 1970).

Het Hof van Justitie heeft voor recht verklaard dat het losgeld gelijkgesteld dient te worden met een douanerecht en dat het als zodanig is verboden op grond van het E.E.G.-Verdrag en bepaalde communautaire verordeningen. Bij die gelegenheid heeft het Hof met nadruk verklaard, dat deze – rechtstreeks toepasselijke – bepalingen subjectieve rechten voor de particulieren scheppen, welke de nationale rechter moet beschermen. Voorts kan de nationale wet, zelfs als zij van latere datum is dan de communautaire regeling, deze niet wijzigen, laat staan buiten werking stellen.

Zaak 110/73 Fiege (prejudicieel)

Sociale zekerheid van migrerende werknemers. Overneming van een uitkeringsplicht inzake invaliditeitspensioen.

Een Duits onderdaan heeft van 1936 tot 1947 in Duitsland gewerkt en was daar gedurende die hele periode aangesloten bij het Duitse sociale verzekeringsstelsel. Van 1947 tot 1949 werkte hij in Frankrijk en vanaf 1951 in Algerije waar hij in november van dat jaar poliomyelitis opliep.

Nadat hij aanvankelijk ziekgeld had gekregen van de Caisse de Sécurité Sociale d'Oran, kende deze instelling hem in december 1962 een invaliditeitsrente toe. Inmiddels was Algerije in juli 1962 onafhankelijk geworden en werd de verzekerde er van in kennis gesteld dat de Algerijnse sociale verzekeringsinstelling, bij gebreke van een wederkerigheidsovereenkomst, de betaling van de invaliditeitsrente stop zou zetten als hij Algerije zou verlaten.

Toen hij naar Duitsland wilde terugkeren besloot hij een beroep te doen op een communautaire regeling op grond waarvan migrerende werknemers kunnen verzoeken dat de uitkeringsplicht inzake hun pensioenrechten wordt overgenomen door de sociale verzekeringsinstelling van de Lid-Staat, waarbij zij het laatst aangesloten waren, in casu de Caisse régionale d'Assurance Maladie de Strasbourg.

Deze wees het verzoek af; de afwijzing werd door de Cour d'Appel de Paris bevestigd op grond van de overweging dat de verplichting om een pensioen uit te keren niet van een Algerijnse sociale verzekeringsinstelling kon worden overgenomen omdat de communautaire regeling niet op Algerije van toepassing is.

Naar aanleiding van de door de verzekerde ingestelde cassatie heeft de Cour de Cassation de Paris (kamer voor sociale zaken) het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen verschillende vragen voorgelegd over de communautaire regeling inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers.

Het Hof heeft nu beslist dat de communautaire regeling meebrengt dat de migrerende werknemer kan verzoeken dat de verplichting om hem een uitkering te doen wordt overgenomen door het Franse ziekteverzekeringsorgaan waar hij het laatst bij was aangesloten, zelfs als zijn verzoek pas ter kennis van het Franse verzekeringsorgaan was gebracht toen de communautaire regeling niet meer van toepassing was op het Algerijnse grondgebied.

Zaak 39/73 Rewe-Zentralfinanz (prejudicieel)

Heffing van rechten voor plantenziektenkundige keuring.

Is de heffing voor plantenziektenkundige keuring door een landbouwinstelling in een Lid-Staat op grond van het E.E.G.-Verdrag geoorloofd bij invoer van planten, fruit of groenten die uit een andere Lid-Staat afkomstig zijn?

Het Hof van Justitie heeft dit ontkennend beantwoord naar aanleiding van een prejudiciële vraag die het was voorgelegd door het Oberverwaltungsgericht Nordrhein-Westfalen.

Voor de keuring van 19.195 kg uit Italië ingevoerde appels had de Landwirtschaftskammer Westfalen-Lippe van de importeur DM 29,10 aan rechten geheven. Deze achtte die rechten dezelfde werking te hebben als douanerechten, welke krachtens het Verdrag verboden zijn.

Het Hof was het eens met dit standpunt en overwoog dat heffingen, van welke hoogte ook, opgelegd wegens keuring van landbouwgewassen bij hun grensoverschrijding, en vastgesteld op grond van zelfstandige criteria die niet vergelijkbaar zijn met de criteria voor de heffingen die eventueel op gelijksoortige nationale produkten drukken, als rechten van gelijke werking als douanerechten moeten worden beschouwd.

Voorts heeft het Hof overwogen dat een door een Staat in het algemeen belang ingesteld plantenziektenkundig keuringstelsel niet als een aan de importeur verleende dienst kan worden beschouwd, die de heffing van een recht wettigt.

Zaak 35/73 Ludwig Kunz (prejudicieel)

Sociale zekerheid van migrerende werknemers.

Een te Amsterdam wonende Nederlandse werknemer ontvangt een ouderdomspensioen van de Bundesversicherungsanstalt für Angestellte te Berlijn. In Nederland is hij *vrijwillig* aangesloten bij een onderling ziekenfonds. Op grond van die verzekering heeft hij recht op *verstrekkingen* zoals gratis medische en tandheelkundige hulp. Krachtens de Nederlandse wet heeft hij geen recht op die verstrekkingen.

Daarom wendt hij zich, met een beroep op de communautaire regeling inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, tot het Duitse verzekeringsorgaan, met het verzoek dat deze een premiebijdrage verleent in de bij het Nederlandse onderlinge ziekenfonds afgesloten ziekteverzekering. Het Duitse verzekeringsorgaan wijst dit verzoek af omdat naar zijn mening krachtens de communautaire regeling de ziekteverzekering van ouderdomspensioentrekkingen, ten laste komt van de sociale verzekeringsinstelling van het land waar de verzekerde woont.

Het verzoek werd aan de Duitse rechter ter beoordeling voorgelegd – eerste instantie, hoger beroep, cassatie bij het Bundessozialgericht – dat het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen een prejudiciële vraag voorlegt over de uitlegging van de communautaire regeling.

Het Hof heeft beslist dat deze aldus uitgelegd dient te worden dat aan een rentetrekker die krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten rechthebbende is op een rente en in één der Staten woonachtig is, geen recht heeft op verstrekkingen ten laste van de Staat van zijn woonplaats, indien het recht van deze Staat daarin niet voorziet.

Het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen heeft zijn president gekozen voor de periode 1973-1976 en daarbij de heer P. Lecourt herkozen. De heer Lecourt is sedert 1962 lid van het Hof, dat hij sinds 6 jaar voorziet, zodat hij thans aan zijn derde ambtstermijn als president begint.

De heer Lecourt is in Frankrijk verschillende malen minister geweest, onder andere minister van Justitie.

Tijdens een plechtige zitting op 9 oktober (waarmee het nieuwe rechterlijke jaar geopend werd) heeft het Hof van Justitie de advocaat-generaal K. Roemer geëerd. De heer Roemer, nestor van het Hof, gaat met pensioen. Zijn opvolger, de advocaat-generaal Gerhard Reischl, is tijdens de zitting beëdigd als lid van het Hof.

Voor het rechterlijk jaar 1973-1974 is het Hof van Justitie als volgt samengesteld:

President: R. Lecourt

Kamerpresidenten: A. Donner, Eerste Kamer; M. Sørensen, Tweede Kamer

Rechters : R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher, C. O'Dalaigh, A.J. Mackenzie Stuart
 Advocaten-generaal : A. Trabucchi, H. Mayras, J.P. Warner, G. Reischl
 Griffier : A. Van Houtte.

BOEKBESPREKING

La Communauté et les états membres. Actes du sixième Colloque de l'Institut d'études juridiques européennes sur les communautés européennes organisé à Liège les 10, 11 et 12 janvier 1973. Faculté de droit, Liège et Martinus Nijhoff, La Haye, 1973, 325 blz.

De wetenschappelijke verzameling van de rechtsfaculteit der universiteit te Luik werd verrijkt met een belangrijk deel (nr. 36 van de reeks), waarin de handelingen gepubliceerd worden van het colloquium dat in de maand januari 1973 te Luik gehouden werd over de verhouding tussen de Europese Gemeenschap en de Lid-Statens.

Tijdens dit colloquium werden drie thema's behandeld, die voorbereid waren door voortreffelijke preadviezen.

Het eerste preadvies was van de hand van prof. Manfred Zuleeg van de universiteit te Bonn en handelde over de verdeling der bevoegdheden tussen de Gemeenschappen en de Lid-Statens. Van zijn kant had prof. Pierre Pescatore, rechter in het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen, een bijvoeglijk preadvies ingediend, enigszins afwijkend van het eerste.

De bespreking van deze beide preadviezen had plaats onder het voorzitterschap van prof. Fernand Dehousse en gaf aanleiding tot een zeer levendig debat.

Het tweede thema betrof de verhouding tussen de Lid-Statens, de Raad en de Commissie. Het werd ingeleid door een omstandig preadvies van prof. Fernand Dehousse, en gevolgd door een bespreking onder het voorzitterschap van procureur-generaal W.J. Ganshof van der Meersch. Verscheidene uiterst delicate problemen betreffende de rol van de Raad en die van de Commissie tegenover de Raad gaven aanleiding tot een diepgaande discussie, waarbij zeer genuanceerde meningen in het midden gebracht werden.

Over het derde onderwerp, "Effectivité interne du droit communautaire", was er een preadvies van prof. Robert Kovar van de universiteit te Straatsburg, waarbij vooral de verhouding tussen het communautair recht en het nationale recht der Lid-Statens onderzocht werd. Ook dit preadvies was het voorwerp van een grondig debat dat geleid werd door de oud-voorzitter der Commissie van de Europese Gemeenschappen, de heer Jean Rey.

Daarna werd nog onder de leiding van prof. Fernand Dehousse een algemene bespreking gehouden, waarbij ook de verschillende preadviseurs aan het woord kwamen.

Tenslotte was het aan prof. Pierre-Henri Teitgen van de universiteit te Parijs voorbehouden uit de debatten van dit colloquium een synthetische conclusie te trekken, wat hij deed op meesterlijke wijze.

Het thans verschenen boek bevat de tekst van de preadviezen en de volledige weergave van de debatten.

De tijdens dit colloquium gehouden besprekingen werpen een hel licht op verschillende gecontroleerde vraagstukken van het recht der Europese Gemeenschappen en het boek vormt voor de studie van dit recht een kostbare bijdrage.

René Victor

AIMÉE RACINE, **De Jeugdmisdadigheid in België in 1966, 1967 en 1968**—Studiecentrum voor jeugdmisdadigheid 1973, 59 blz.

Aimée Racine van de Brusselse Universiteit publiceerde reeds verschillende overzichten over de jeugdmisdadigheid in België tijdens de jaren 1939 tot 1965. Het thans

gepubliceerde overzicht betreft de jaren 1966, 1967 en 1968.

Deze monografie is bijzonder belangrijk omdat hierin voor het eerst de resultaten van de nieuwe wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming ter sprake komen.

De auteur wijst erop hoe moeilijk de start geweest is voor de nieuwe jeugdrechtsbanken aan wie thans bevoegdheid is opgedragen m.b.t. een reeks burgerrechtelijke aangelegenheden betreffende minderjarigen.

Zowel in het parket als bij de rechtbank deed zich een tekort aan magistraten voor. Ook bij de afgevaardigden van de jeugdbescherming in verband met te verrichten onderzoeken en bij het kantoorpersoneel konden de nieuwe taken niet onmiddellijk worden opgevangen.

Terloops wordt hier gewezen op de moeilijkheden die zich betreffende de tweetaligheid voordoen in het arrondissement Brussel waar 76 % van de onderzoeken in het Frans en 24 % in het Nederlands plaats vonden. Ook het ontbreken van voldoende particuliere en openbare inrichtingen voor het onderbrengen van minderjarigen stelde de jeugdrechtsbank voor vaak niet op te lossen problemen.

Na uitvoerige statistieken te hebben medegedeeld betreffende de jeugdmisdadigheid en de maatregelen ter bescherming van de minderjarigen constateerde prof. Racine, dat het in werking treden van de wet van 1965 met oneindig veel moeilijkheden gepaard ging.

De auteur is van oordeel dat men de wagen voor de paarden heeft willen spannen en dat men resultaten heeft willen bereiken zonder dat de vereiste infrastructuur aanwezig was. Dit had tot gevolg dat reeds meerdere wijzigingen aan de wet van 1965 moesten toegebracht worden.

Wat nu betreft de deliquentie van de jeugd, in de besproken jaren 1966, 1967 en 1968 stelt men vast, dat van geen verzwaring van de jeugdmisdadigheid is gebleken. De auteur wijst erop dat de verontrustende vormen van geweld, vandalisme en zedenfeiten, zoals zij bij nozembenden voorkwamen, blijken verdwenen te zijn.

Volgens prof. Racine worden geleidelijk de tekorten aangevuld, en wordt de opleiding van het personeel steeds beter. Haar besluit eindigt met een optimistische noot.

René Victor

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

AANPASSING VAN DE VENNOOTSCHAPSWET-GEVING AAN DE EERSTE E.E.G.-RICHTLIJN

In het opstel van notaris Ch. Sluyts is door een verschrijving ongeveer in het midden van kol. 351 van deze jaargang een fout geslopen. Er staat :

"Maar de statutaire beperkingen bestaan ook *alleen* tegenover derden en dus niet tegenover andere organen van de vennootschap".

Uit wat daaraan voorafgaat, zal de lezer ongetwijfeld reeds opgemaakt hebben, dat die tekst moet zijn :

"De statutaire beperkingen bestaan *dus niet* tegenover derden, *maar wel* tegenover de organen van de vennootschap".

VLAAMSE JURISTENVERENIGING CONGRES TE GENT - 18 MEI 1974

De Vlaamse Juristenvereniging zal op 18 mei 1974 haar tweejaarlijks congres houden in de Universiteit te Gent.

Als algemeen thema werd gekozen : "De jurist in de maatschappij van morgen".

Werkvergaderingen zullen worden gehouden in vier secties :

Sectie Privaatrecht : Rechtshulp aan minbesteden.

Sectie Economisch recht : Economie op zoek naar recht.

Sectie Notarieel en Administratief recht : De notariële akte en de akte in administratieve vorm.

Sectie Strafrecht : Nieuwe taken voor het strafrecht.

Over elk van deze onderwerpen zullen preadviezen worden opgesteld, die zullen gepubliceerd worden in het *Rechtskundig Weekblad*.

Professor Jean Van Houtte aanvaardde de slotrede, handelend over: "De plaats van de jurist in de maatschappij", te zullen houden.

DE VERGOEDING DOOR DE STAAT VAN DE DOOR SLACHTOFFERS VAN SOMMIGE MISDRIJVEN GELEDEN SCHADE

Ter gelegenheid van de openingszitting van het Hof van Beroep te Brussel op 3 september 1973 heeft de nieuw benoemde procureur-generaal, de heer V. van Honsté, zijn dit jaar in het Frans gehouden rede gewijd aan de vergoeding door de Staat van de schade geleden door slachtoffers van sommige misdrijven.

De belangstelling van criminologen en sociologen is jarenlang bijna uitsluitend uitgegaan naar de heropvoeding en de heropnemings van de delinquent in de maatschappij; veel minder aandacht werd besteed aan het herstel van de door de slachtoffers geleden schade. De billijke vergoeding van de benadeelden is nochtans bij de conflictenregeling even belangrijk als de rechtvaardige bestraffing van de delinquent.

De burgerlijke partij is meestal de zwakste partij en zelden bekomt ze méér dan een symbolische vergoeding voor de geleden schade. Dit probleem heeft de belangstelling gewekt van de *Société internationale de Défense Sociale*, die tijdens haar eerste Congres in 1947 "het herstel van de schade als een voorwaarde tot probatie, uitstel of voorwaardelijke invrijheidstelling of herstel in eer en rechten" beschouwde.

De inmiddels gebeurde oprichting van een waarborgfonds voor slachtoffers van verkeersongevallen is een stap in de goede richting. Het idee betreffende een officiële vergoeding voor slachtoffers van misdrijven komt echter van Margery Fry, die in 1957 opkwam voor een staatsstussenkomst ten voordele van de benadeelden.

Haar voorstel vond in alle landen weerklank en reeds in 1964 werd in Groot-Brittannië een wettelijke regeling ingevoerd, hetzelfde jaar nog volgde Australië, dan Canada, sommige staten van de U.S.A., Zweden, Oostenrijk en ook in Nederland en België werd een wetsontwerp ingediend. Zelfs de Raad van Europa heeft in 1972 een werkgroep belast met de studie van het probleem.

Na het Britse *Criminal Injuries Compensation Scheme* te hebben uiteengezet, en de Nederlandse initiatieven te hebben toegelicht, zocht de spreker naar de rechtvaardigingsgrond voor de staatsstussenkomst. De Staat kent het slachtoffer geen recht toe, hij geeft geen schuld toe, erkent geen verplichting jegens hem. Maar er bestaat een collectief verantwoordelijkheidsgevoel jegens het slachtoffer, een solidariteitsgevoel beantwoordend aan een sociaal verantwoordelijkheidsbesef. De Staat komt het slachtoffer tegemoet in naam van dit sociaal gevoelen; juridisch wellicht minder goed verantwoord, maar in elk geval meer in overeenstemming met de billijkheid en de werkelijkheid.

Niet alle benadeelden kunnen op 's Rijks kosten vergoed worden. De schadevergoeding dient beperkt te blijven tot lichamelijke smarten en pijnen voortspruitend uit geweldsmisdrijven, waarvan de omschrijving ongetwijfeld tot betwisting kan aanleiding geven.

Nu het geweld op ontstellende wijze toeneemt en de strafeloosheid der misdadigers steeds vaker een feit is, kan het sociaal risico ervan bezwaarlijk nog door individuele slachtoffers gedragen worden; een staatsstussenkomst lijkt gerechtvaardigd te zijn.

Aangezien de vergoeding zou beperkt blijven tot vergoeding voor lichamelijke schade, dienen de morele personen uitgesloten te worden van elk recht op vergoeding. Een onderscheid naar de nationaliteit van het slachtoffer mag evenwel niet gemaakt worden.

Het blijft een open vraag of de vergoeding alleen moet toegewezen worden in schrijnende gevallen of aan personen met een bescheiden inkomen, dan wel aan alle slachtoffers zonder onderscheid. Het belastbaar inkomen is niet altijd een billijke maatstaf.

De schadevergoeding zou natuurlijk slechts toegekend worden ingeval het slachtoffer geen ander middel had om zijn rechten te doen gelden: dit systeem vervangt geen burgerlijke eis tot schadevergoeding of geen burgerlijke partijstelling, maar helpt slechts het slachtoffer dat niet op normale wijze kan vergoed worden.

Daar het gaat om een sociaal recht op vergoeding, kan de procedure worden toevertrouwd aan een administratieve commissie met een recht van hoger beroep.

De kosten zouden op 40 miljoen fr. per jaar geraamd kunnen worden, voor zover de toekenning ongeveer het Britse systeem zou volgen. Terwijl er elk jaar 1.335.000.000 fr. aan geldboeten wordt geïnd, gaat het hier om een gering bedrag van het budget van het Rijk.

Het recht van de delinquent op een menswaardige behandeling wordt niet meer betwist. Zijn slachtoffer heeft dan echter ook het recht op even billijke wijze behandeld te worden.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen

OVER HET HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

In verband met de motie die destijds door de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen werd ingediend wegens het uitblijven van de nodige maatregelen voor het oprichten van een Hof van Beroep te Antwerpen, werd minister Vanderpoorten uitgenodigd om de stand van zaken toe te lichten.

Na de gebruikelijke inleidende woorden van voorzitter Erdman, werd het woord verleend aan mr. Carlos De Baeck die de evolutie der wetteksten schetste. Vervolgens weerlegde oud-voorzitter mr. E. Lauwers punt voor punt in de hem eigen directe stijl, de argumenten die de oprichting van een Hof van Beroep te Antwerpen in de weg zouden staan. Hij legde de nadruk op het feit dat de minister van Justitie binnen twee jaar een wetsontwerp moest indienen, doch dat slechts op 13 juli 1972 bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd aanhangig gemaakt.

Minister Vanderpoorten had de moeilijke taak de uitgebrachte kritiek te weerleggen. Hij waarschuwde voor halve oplossingen en wees erop, dat o.m. in verband met de voorlopige inplanting gezocht werd naar een gebouw dat aan redelijke eisen zou voldoen. Toen bleek dat geen bestaand gebouw hiervoor in aanmerking kwam, werd beslist een voorlopig gebouw op te richten, waarvan de prijs ongeveer 134 miljoen bedraagt, waarbij een bedrag van 60 miljoen voor de inrichting voorzien is. De voltooiing der werken werd op 1 mei 1974 gefixeerd.

De minister beloofde dat hij thans alles in het werk zal stellen opdat uiteindelijk het Hof van Beroep te Antwerpen voor 31 december 1974 geïnstalleerd wordt.

Tot slot van zijn betoog zette de minister uiteen op welke wijze de eerste benoemingen zullen geschieden. De raadsheren zullen worden benoemd op voordracht van het Hof van Cassatie en van de provincieraden. Bij wijze van compromis zou het Hof te Antwerpen 30 raadsheren tellen tegenover 34 voor Brussel, 35 voor Gent, 24 voor Luik en 18 voor Bergen.

Voorzitter Erdman had het laatste woord dat hierop neerkwam dat de vooropgestelde datum van 31 december 1974 in ieder geval moet worden aangehouden.

Ph. Van Camp